

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Praha 2013

Kurt Richter

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

**Projevy specifických poruch učení při
praktickém vyučování**

**Manifestations of Specific Learning
Disabilities in the Practical Training**

Autor: Kurt Richter

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marie Linková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Praha 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Projevy poruch učení při praktickém vyučování vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Chlumci 21. 4. 2013

Podpis:.....

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování paní PhDr. Marii Linkové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěl poděkovat paní Mgr. Martině Brhelové za vstřícnost a pomoc při získávání potřebných informací a podkladů.

Podpis:.....

NÁZEV:

Projevy specifických poruch učení při praktickém vyučování

AUTOR:

Kurt Richter

Katedra pedagogiky

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Marie Linková, Ph.D.

ABSTRAKT:

V bakalářské práci se podrobněji zabýváme vlivem specifických poruch učení na oblast pracovní činnosti. S ohledem na typ školy u vybraného vzorku pedagogických pracovníků na pozici učitele prvního nebo druhého stupně ověřujeme povědomí o vlivu specifických poruch učení na výkon žáka. V závěru práce předkládáme ukázky příprav pro oblast pracovních činností upravených s ohledem na danou specifickou poruchu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Specifická porucha učení (SPU), speciální vzdělávací potřeby (SVP), rámcový vzdělávací program (RVP), reedukace, kompenzace

TITLE:

Manifestations of Specific Learning Disabilities in the Practical Training

AUTHOR:

Kurt Richter

DEPARTMENT:

Of Education

SUPERVISOR:

Ph.Dr. Marie Linková, Ph.D.

Abstract:

The main object of the diploma thesis is to verify presumption that specific learning disability has direct effect for meeting an educational competences which should achieve every pupil in individual areas of the Framework educational program. We are focused to the work education and its specifications in educating pupils with specific learning disabilities. Research is focused to the teachers in primary and secondary level of education. We use an interview and questionnaire survey as our empirical methods for getting the data. We recommend lesson plans for each specific learning disabilities in the end of the paper.

Key words:

Specific learning disability, special educational needs, the Framework educational program, reeducation, compensation

ANOTACE

Práce se zabývá problematikou specifických poruch učení. V teoretické části práce zpracováváme teoretická východiska dané problematiky s ohledem na odbornou literaturu. V praktické části pak zjišťujeme obecnou znalost této problematiky u oslovených respondentů. V poslední části práce se zaměřujeme na vztah specifických poruch učení ve vzdělávací oblasti pracovní činnosti a předkládáme vzory příprav s ohledem na specifickou poruchu učení.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teoretická část.....	9
2.1. Přehled specifických poruch	9
2.2. Legislativní rámec pro vzdělávání dětí se specifickými poruchami učení.....	19
2.3. Rámcový vzdělávací program Základní školy	19
2.3.1. Oblasti vzdělávání	20
2.3.2. Vliv poruch učení v jednotlivých oblastech vzdělávání.....	20
2.4. Závěr teoretické části	27
3. Praktická část	28
3.1. Stanovení cíle výzkumu	28
3.2. Metody výzkumu.....	28
3.3. Vzorek respondentů.....	29
3.4. Vyhodnocení praktické části	30
3.4.1. Vyhodnocení dotazníku.....	30
3.4.2. Vyhodnocení interview	38
3.5. Vliv specifických poruch učení ve výukové oblasti pracovní činnosti	41
3.5.1. Příprava č. 1.....	43
3.5.2. Alternativa pro specifické poruchy učení.....	49
3.5.3. Příprava č. 2.....	51
3.5.4. Alternativa pro specifické poruchy učení.....	58
4. Závěr	65

1. Úvod

Specifické poruchy učení dítěti ztěžují školní práci, mají vliv na rozvoj celé osobnosti dítěte. Jejich výskyt v populaci je vysoký, a proto jsme se rozhodli zpracovat tuto problematiku s ohledem na vzdělávací oblast Člověk a svět práce.

Specifické poruchy učení jsou problematikou, které se věnují odborníci z více oborů. Naše práce se zaměří na pedagogický proces.

Náprava specifických poruch učení vyžaduje odborné znalosti pedagogů a náhled okolí dítěte (rodiny a nejbližšího okolí dítěte).

V teoretické části práce se budeme věnovat výčtu a charakteristice jednotlivých specifických poruch učení. Dotkneme se historického vývoje definice specifické poruchy učení a přístupu k této problematice. Zmíníme také specifické poruchy učení, které se nevyskytují v populaci příliš často, a proto bývají také méně zmiňovány v odborné literatuře.

Zabýváme se také legislativním rámcem pro vzdělávání dětí s poruchami učení, rámcovým vzdělávacím programem a budeme se zabývat jednotlivými oblastmi vzdělávání a vlivem specifických poruch učení na ně. V praktické části zpracujeme dotazník pro učitele, ve kterém se pokusíme zjistit, jakým způsobem učitelé pojmají termín specifická porucha učení a jak s ním pracují. Provedeme také rozhovory s několika řediteli s cílem zjistit, jak jsou naplňována opatření pro vzdělávání žáků se specifickou poruchou učení. V poslední části práce pak předložíme návrhy pro ukázkovou práci v oblasti Člověk a svět práce se zaměřením na specifické poruchy učení.

2. Teoretická část

Při vyšetření dítěte speciálním pedagogem a psychologem v některé z pedagogicko-psychologických poraden může být zjištěno, že dítě trpí jednou nebo dokonce kombinací více specifických poruch učení. Specifické poruchy učení dítěti ztěžují školní práci, ačkoli jinak je jeho úroveň rozumových schopností průměrná, dokonce až nadprůměrná. Specifické poruchy učení však mají vliv i na rozvoj celé osobnosti dítěte, neboť dítě samozřejmě nezískává vědomosti pouze ve školním prostředí, ale i mimo něj. Z tohoto důvodu je i nutná spolupráce školy a rodičů, případně i jiných subjektů, při poskytování co nejlepší nápravné péče. Vhodnou podporou může být dosaženo zmírnění či úplného odstranění vzdělávacích obtíží.

2.1. Přehled specifických poruch

Definice specifických poruch učení

Odborná literatura neposkytuje jednotnou definici specifických poruch učení. Tento stav má několik příčin.

Především sám termín specifické poruchy učení není jediným, který se při popisu stejného okruhu problémů užívá. Stejně tak se můžeme setkat s termíny vývojové poruchy učení nebo specifické vývojové poruchy. Termín specifické poruchy učení je však používán nejčastěji. Tato situace ovšem není nějakým českým specifikem. I v německé a anglické odborné literatuře je možné setkat se s více označeními.¹ Navíc není jednota ani tam, kde by byla předvídatelná, například ve Spojených státech amerických je stanovení diagnózy závislé na tom, ve kterém ze států unie k němu dojde.²

Dalším důvodem je skutečnost, že specifické poruchy učení jsou problémem, kterému se věnují odborníci z více oborů. Jedná se o oblast, k níž mají co říci pedagogové, nejlépe speciální, psychologové, lékaři, lingvisté i logopedi. Nejenom každá z těchto

---

1 Viz např. HOLEČKOVÁ, P., *Existuje skutečně jednotná koncepce deficitů dílčích funkcí? Jaký je její případný přínos pro českou odbornou veřejnost?*, s. 17.

2 POKORNÁ, V., *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, s. 54.

skupin, ale dokonce i jednotliví autoři mohou jednotlivé termíny různě chápat. V porovnání názorů však není nutné spatřovat problém. Pluralita přístupů přispívá ke vzájemnému obohacování poznatků.

Historický vývoj definice specifické poruchy učení odráží přístup k této problematice. Například nejranější práce o dyslexii psali lékaři, proto převažoval medicínský přístup. Následovalo zdůrazňování osobnostních faktorů psychology a pokusy o komplexnější pohled ze strany speciálních pedagogů. Speciální pedagožka Olga Zelinková tak poskytuje v jedné ze svých publikací následnou definici specifických poruch učení: „*Poruchy učení je termín označující heterogenní skupinu obtíží, které se projevují při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto obtíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy. Ačkoliv se poruchy učení mohou objevovat souběžně s jinými handicapujícími podmínkami ... nebo vnějšími vlivy ..., nejsou poruchy učení přímým důsledkem těchto podmínek nebo vlivů.*“³ Pro srovnání uvádíme jednu z prvních definic dyslexie, která pochází z pera lékaře provozujícího svou praxi na počátku dvacátého století: „*Poruchou čtení nebo dyslexií nazývám takovou nedostatečnost duševního aparátu, která neumožňuje dětem školního věku, aby si přiměřeně osvojily čtení během prvního školního roku přesto, že mají normální smyslové orgány.*“⁴ Rozdíl mezi oběma definicemi je patrný na první pohled.

Za výstižný považujeme závěr, ke kterému dospívá Věra Pokorná, autorka knihy *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, ve shrnutí třetí kapitoly, věnované právě definování specifických poruch učení: „*Je zcela nezvratné, že existuje fenomén specifických poruch učení, který někdy výrazně nepříznivě ovlivňuje vzdělávací i osobnostní rozvoj dětí, takže má vliv i na jejich celoživotní orientaci a adaptaci ve společnosti. Má rozličnou etiologii mimointelektového charakteru, která však negativně ovlivňuje i rozvoj kognitivních a intelektových funkcí. Tento jev je pro svou různorodost projevů obtížně uchopitelný a nelze jej jednoznačně definovat.*“⁵

---

3 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (1999), s. 12.

4 POKORNÁ, V., *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, s. 62.

5 POKORNÁ, V., *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, s. 69.

Výčet specifických poruch učení

Výčet specifických poruch učení v odborné literatuře zhruba odpovídá četnosti výskytu poruchy. To znamená, že žádná z příruček neopomene nejčastější z nich, dyslexii, dysgrafii, dysortografií a dyskalkulii. Zelinková ⁶ tento výčet ještě doplňuje o ADHD – poruchu pozornosti spojenou s hyperaktivitou. Často, ne však vždy, je věnována pozornost dyspraxii. Méně časté specifické poruchy jsou také méně uváděny. Konkrétně se zde jedná o dyspinxii, tedy specifickou poruchu kresebných dovedností, a dysmúzii, specifickou poruchu hudebních dovedností. Pokorná ⁷ dokonce uvádí, že termíny dyspinxie, dysmúzie a dyspraxie se běžně v zahraniční literatuře neobjevují.

Jistým vodítkem zde může být i Mezinárodní klasifikace nemocí, která po revizi provedené v roce 1992 užívá pro specifické vývojové poruchy školních dovedností označení F81 s následným rozlišením:

F81.0 Specifická porucha čtení

F81.1 Specifická porucha psaní

F81.2 Specifická porucha počítání

F81.3 Specifická porucha školních dovedností

F81.4 Jiné vývojové poruchy školních dovedností

F81.5 Vývojová porucha školních dovedností nespecifikovaná. ⁸

---

6 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (2003), s. 195.

7 POKORNÁ, V., *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, s. 53.

8 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (2003), s. 12.

Charakteristika specifických poruch učení

Dyslexie

Dyslexie je specifickou poruchou čtení. Projevuje se nezvládnutím techniky čtení, konkrétně zaměňováním tvarových a prostorových charakteristik písmen, dlouhým rozvzpomínáním se na jména písmen, neobratnou syntézou písmen ve slovo. Konkrétně se jedná o to, že dítě „vidí“ na začátku, uprostřed či na konci slova nesprávná písmena, nevšímá si správného pořadí písmen, vynechává začátky nebo konce slov, čte zprava doleva, tvrdé slabiky vyslovuje jako měkké a naopak, nerozlišuje hlásky artikulačně blízké nebo párové znělé a neznělé, má problémy se skládáním slabik do slov a rozkladem slova do slabik a podobně.⁹

Dyslektik musí vynakládat na zvládnutí techniky čtení daleko více úsilí než ostatní děti. Vynaložené úsilí a pozornost mu potom již schází při dalších činnostech, které s procesem čtení souvisejí. Dyslektik si následně hůře vybavuje souvislosti, jeho úroveň porozumění textu je nižší, nemluvě o prožitku ze čteného textu.

Původ dyslexie není dosud zcela zřejmý. Jednou z možných vysvětlujících teorií je teorie o absenci fonemického uvědomění.¹⁰ Podle této teorie dyslektikům schází schopnost fonemickou jednotku, zobrazenou formou symbolu – písmena, přiřadit ke zvuku vyslovovaného slova. Tato teorie se opírá o výzkumy prováděné technikou funkční magnetické rezonance, která skutečně informuje o odlišné činnosti mozku u dyslektiků a u lidí bez této specifické poruchy.

Další z teorií tvrdí, že příčinou dyslexie je určitá nedostatečnost zrakové dráhy vedoucí mezi sítnicí a kůrou mozkovou. Mozek dyslektiků vykazuje sníženou činnost té části, která je aktivována právě touto drahou.¹¹

Méně častými, přesto ovšem existujícími vysvětleními dyslexie je teorie nedostatečnosti sluchových procesů v mozku a teorie genetického základu této poruchy. Podle první z těchto teorií dyslektici postrádají schopnost zpracovat řečové podněty tak,

---

9 SERFONTEIN, G., *Potíže dětí s učním a chováním*, s. 71.

10 MATĚJČEK, Z., *O původu dyslexie*, s. 14.

11 MATĚJČEK, Z., *O původu dyslexie*, s. 15.

jak to dokážou osoby bez této poruchy. Druhá z teorií poukazuje na vysokou četnost výskytu dyslexie v těch rodinách, kde alespoň jeden z rodičů dyslexií trpí.

Většina autorů zastává kompromisní stanovisko, podle něhož je dyslexie způsobována více příčinami. Tito autoři opět poukazují na poznatek z praxe, a sice ten, že děti s dyslexií mají obtíže nejen ve čtení, ale ve více oblastech.

Praktičtější pohled na otázku původu dyslexie nabízí Václav Mertin.¹² Zastává stanovisko, že hledání nových teorií o původu dyslexie je samoúčelné, protože postiženým nijak nepomáhá. Důležité je dle jeho názoru soustředit se na praxi a hledat úspěšnější metody potlačení dyslexie místo hledání nových teorií.

V každém případě odpovídá skutečnosti tvrzení, že mozek dyslektika vykazuje odlišnou strukturu. Jeho mozek je souborem vyzrálých a ne zcela dozrálých oblastí. Cílem psychologické pomoci je dosáhnout celkově vyvážené zralosti mozku. Dyslexie je pravděpodobnou tam, kde je diagnostikován zřetelný rozpor mezi čtenářským kvocientem a inteligenčním kvocientem. Ke zjištění úrovně kvocientů a rozdílu mezi nimi se užívá čtenářský test.

Dysgrafie

Dysgrafie je specifickou poruchou psaní. Projev dysgrafie by se dal laickým termínem označit jako „příšerný rukopis“. Dítěti činí obtíže napodobit vzory psaného písma, postrádá schopnost vybavit si tvary písmen. Jeho písemný projev je oproti normě co do velikosti nevyhovující. Dítě píše písmena příliš velká či příliš malá. Jeho písmo je obtížně čitelné a plné chyb. Dítě napsaná písmena či slova často škrta, případně je přepisuje. Písemný projev postrádá celkovou úpravu.

Podobně jako dyslektik pomalu a namáhavě čte, dysgrafik zase pomalu a namáhavě píše. I když je jeho tempo psaní oproti ostatním dětem pomalé, dysgrafik vydá na psaní více energie než člověk bez této poruchy učení. Dysgrafik nedokáže koordinovat oční pohyby a zapamatovat si to, co viděl na tabuli či v knize.

---

12 MERTIN, V., *Alternativní pohled na dyslexii*, s. 4.

Příčina dysgrafie není dosud přesně určena, je zde podobná situace jako dyslexie. Příčinou může být drobné difuzní poškození mozku, genetický přenos, depriváční faktory či kombinace několika prvků.¹³ Zajímavou je ovšem též informace o tom, že existuje zřejmá souvislost mezi podáním určitých medikamentů a následném zlepšení psaní u dysgrafiků: *„Nedávné studie prokázaly významné zlepšení psaní v souvislosti s léčbou methylphenidatem nebo dexamphetaminem. Podle jedné studie došlo u více než poloviny dětí k zásadnímu zlepšení již od prvního dne medikace.“*¹⁴

Při zjišťování dysgrafie se bere ohled nejen na celkovou úroveň písemného projevu dítěte, kde se sleduje tvar písma a dodržování lineatury, ale i na chování dítěte při psaní.

Dysortografie

Dysortografie je specifickou poruchou pravopisu. Projevuje se nezvládnutím určitých ortografických pravidel. Dítě nerozlišuje krátké a dlouhé samohlásky, tvrdé a měkké slabiky, sykavky. Právě tyto chyby jsou považovány za typické pro dysortografii.¹⁵ Dále dítě vynechává či naopak přidává písmena, jeho písemný projev obsahuje přesmyčky písmen nebo slabik, hranice slov v písmu dítě nerespektuje.

Příčin dysortografie je pravděpodobně více. Zelinková¹⁶ uvažuje o celém komplexu příčin: *„Dosud nejsou známy všechny příčiny, které ve svém souhrnu způsobují dysortografii. Z rozboru procesu psaní, z praxe i dosud provedených výzkumů vyplývá, že u dětí s dysortografií lze sledovat ve větší či menší míře poruchy zrakového a sluchového vnímání, poruchy vnímání a reprodukce rytmu, vývoje grafomotoriky a poruchy řeči.“* Ještě konkrétnější informace pochází ze Skandinávie: *„Poslední výzkumy prováděné švédskými lékaři naznačují, že potíže s pravopisem a hláskováním jsou způsobeny poruchami krátkodobé paměti a poruchami pozornosti. Tento výzkum ukazuje na neschopnost dítěte uchovat různé komponenty slova v paměti ve správném, logickém pořadí tak dlouho, než je celé slovo přeneseno na papír, tedy zapsáno.“*¹⁷

---

13 ŠKODOVÁ, E. et al., *Klinická logopedie*, s. 359.

14 SERFONTEIN, G., *Potíže dětí s učením a chováním*, s. 74.

15 BLAŽKOVÁ, R., *Dyskalkulie a některé další obtíže v matematice*, s. 28.

16 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (1999), s. 80.

17 SERFONTEIN, G., *Potíže dětí s učením a chováním*, s. 72 - 73.

Dyskalkulie

Dyskalkulie je specifickou poruchou matematických schopností. Projevuje se nezvládnutím manipulace s čísly, absencí matematické představivosti. Dítě může mít problémy jak se samotným prováděním číselných operací, tak i v geometrii. Nechápe například pojem číslo a provádění operací s čísly, nedokáže ani vyjmenovat řadu čísel. Problémy mu činí vícemístná čísla, například je zapisuje v opačném pořadí, neodlišuje desítky, stovky, tisíce atd. V geometrii zase neumí diferencovat geometrické tvary.

Jak je vidět, škála projevů dyskalkulie je skutečně bohatá. I z tohoto důvodu někteří autoři ještě rozlišují různé druhy dyskalkulie, jako například dyskalkulii praktognostickou, verbální, lexickou, grafickou, operační a ideognostickou.¹⁸

Příčina dyskalkulie je v „...genově nebo perinatálními poškozeními podmíněném narušení těch partií mozku, které jsou přímým anatomicko-fyziologickým substrátem věku přiměřeného vyžívání matematických funkcí, které ale nemají za následek současně i poruchy všeobecných mentálních schopností.“¹⁹

Pro diagnostiku dyskalkulie se mohou používat tři druhy testů: číselný trojúhelník, Rey-Ostheriethova komplexní figura a test Kalkulie III, jehož autorem je L. Košč.²⁰

---

18 BLAŽKOVÁ, R., *Dyskalkulie a některé další obtíže v matematice*, s. 29 - 30.

19 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (1999) s. 97.

20 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (2003) s. 101.

ADHD ²¹

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) je specifickou poruchou pozornosti spojenou s hyperaktivitou. Starším termínem se stejným významem je označení lehká mozková dysfunkce. Od ADHD je třeba ještě odlišovat syndrom ADD, což je též označením pro poruchu pozornosti, ovšem bez projevů hyperaktivity. ²²

Klasickým projevem dítěte s ADHD je neustálý zvýšený neklid a impulsivní chování. Dítě není schopné soustředit se na jednu činnost. Vnější podněty, které ostatní neodpoutají od prováděné činnosti, dokážou dítě s ADHD vyrušit natolik, že se jen obtížně vrací k původnímu zaměstnání. Takové dítě je potom ve škole neúspěšné jak z hlediska vzdělávací činnosti, tak po sociální stránce. Spolužáci se ho straní, je pro ně obtíž, nerozumí mu, protože nedokážou předvídat jeho reakce. Děti s ADHD jsou pro ostatní „nečitelné“, vnímané jako zdroj nepříjemných zážitků.

Údaje o četnosti výskytu ADHD jsou značně nepřesné. Například údaje o výskytu ADHD v USA se liší řádově, pohybují se v rozmezí 3 – 20 %. ²³

Jako příčiny ADHD jsou zvažovány následující možnosti: genetická predispozice, toxiny v potravinách a rodinné klima.

Pro pravdivost první z teorií svědčí skutečnost, že syndrom ADHD se s 50% pravděpodobností objevuje u dětí rodičů, kteří sami syndromem ADHD trpěli. ²⁴

Pro pravdivost druhé z teorií zase svědčí novější výzkumy, které nepotvrdily bezrizikovitost aditiv přidávaných donedávna do potravinách bez ohledu na to, že se jedná o potraviny určené především dětem. Zde máme konkrétně na mysli nejrůznější barviva, známá mezi širší veřejností jako „éčka“, postupně nahrazovaná barvivy čistě přírodního původu. Za prokázanou je též považována souvislost mezi výskytem ADHD u dítěte a závislostí jeho matky na nikotinu. Ty matky, které nedokázaly ani v těhotenství přestat kouřit, mají děti se statisticky významně vyšším procentem výskytu ADHD.

---

21 Zkratka pochází z anglického Attention Deficit Hyperactivity Disorder.

22 HARTL, P.; HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*, s. 17.

23 ZELINKOVÁ, O., *ADHD – terminologie, projevy, intervence*, s. 23.

24 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (1999) s. 196.

Psychologické vysvětlení vzniku ADHD spojuje poruchu tohoto typu se způsobem rodinné výchovy. Jedná se o začarovaný kruh: nadměrná aktivita dítěte některé rodiče nadměru stresuje, ti jsou schopni reagovat pouze výtkami a tresty. Na potrestání dítě reaguje ještě vyšší mírou agresivity, čímž se problém neřeší, ale stupňuje. Ve škole dítě nedokáže dodržovat školní řád a celý kruh se uzavírá.

Dyspraxie

Dyspraxie je specifickou poruchou obratnosti a motoriky. Projevuje se nezvládnutím složitějších úkonů jak při běžných činnostech, tak během vyučování. Děti s dyspraxií jsou obvykle celkově pomalé a nešikovné, navíc neupraveného zevnějšku. To bývá pedagogy interpretováno jako jejich lajdáctví, nedbalost a nekázeň.²⁵

Ve výsledcích své činnosti a tvorby zaostávají děti s dyspraxií za ostatními dětmi, což se projevuje především v rámci jednotlivých výchov. Tyto děti mají obtíže v naplánování si činnosti či pohybu, v nastavení mluvidel při artikulaci, činí jim problém přejít z jedné polohy do druhé. Nekoordinovanost pohybů se projevuje v nejrůznějších, často na první pohled vzdálených oblastech, jako je stříhání nůžkami, hra s míčem, malování, psaní, udržení rovnováhy.

Příčinou dyspraxie je porucha vnímání vlastního těla. Ta je dána „...nedostatečným rozvojem propriocepce, ale také skutečností, že vlastní tělo nemůžeme sledovat zrakem... I pro mnohé dospělé představuje novou informaci poznání, že dlaň s prsty je téměř tak veliká, jako obličej, že hlava představuje šestinu celé délky těla, ruce dosahují do poloviny stehů, pas dělí tělo zhruba na jednu a dvě třetiny apod.“²⁶

Diagnostika dyspraxie se provádí na základě pozorování pohybů celého těla a pohybové koordinace dítěte během pohybových her, oblékání, psaní a kreslení, mluvě, jídle a podobně. Cílem pomoci dětem s touto poruchou je nácvik motorických dovedností, pravolevé orientace navlastním těle a vědomé motorické orientace.

---

25 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (2003) s. 205.

26 POKORNÁ, V., *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*, s. 167.

Dyspinxie

Dyspinxie je specifickou poruchou kresebných dovedností. Kresba a malba dítěte s dyspinxií je charakteristická celkově nízkou úrovní. Dítě má problémy zobrazit některé předměty a jevy tak, jak by to odpovídalo jeho věku. Nezvládá zákonitosti perspektivy, nerozumí jim. Z toho pramení i neochota se takto výtvarně vyjadřovat. *„nejtypičtějším příznakem je zjevný nezájem dítěte o kresebnou činnost, která pramení z negativní zkušenosti z výsledků jeho práce. Kresebný projev dítěte s dyspinxií je už na první pohled primitivní, a to po stránce obsahové i technické.“*²⁷

Podobně jako u dyskalkulie, i u dyspinxie existuje ještě její dílčí dělení. Odborná literatura rozlišuje dyspinxií motorickou, vizuální a integrační.

Dysmúzie

Dysmúzie je specifickou poruchou hudebních dovedností. Projevuje se narušenou schopností vnímat a reprodukovat hudbu a rytmus. K dalším projevům dysmúzie náleží typická porušená melodie řeči (monotónní řeč), kolísavý rytmus řeči a porušený dynamický přízvuk.²⁸

---

27 MICHÁLEK, J., *Vývojová dyspinxie – možnost vyhledání a diagnostiky*, s. 84.

28 ŠKODOVÁ, E. et al., *Klinická logopedie*, s. 290.

2.2. Legislativní rámec pro vzdělávání dětí se specifickými poruchami učení

Základní právní normou je zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, nazývaný též zkráceně školský zákon. Poskytováním poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních se zabývá vyhláška č. 72 z 9. února 2005. Vyhláška č. 73 ze dne 9. února 2005 se týká vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) se řídí rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání část D.²⁹

. V odstavci 8.1 se stanovuje, že je nutné vytvářet žákům podmínky pro úspěšné vzdělávání ve všech organizačních formách. Dále je zmíněna potřeba uplatňování kombinace speciálně pedagogických postupů, alternativních metod a modifikace metod běžných. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) stanovuje také podmínky pro naplňování vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).

2.3. Rámcový vzdělávací program Základní školy

Rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní vzdělávání vymezuje vzdělávání v základní škole v souladu s principy kurikulární politiky, která je s formulována v Národním programu rozvoje vzdělávání (tzv. Bílé knize). Tyto jsou zakotveny v zákoně číslo 561/2004 Sb.³⁰

. Tento program představuje státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů. Školní úroveň je představena školními vzdělávacími programy (ŠVP). Tyto dokumenty jsou veřejné.

---

²⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1.7.2007)
³⁰ ZÁKON č. 561/2004 Sb., školský zákon

2.3.1. Oblasti vzdělávání

Obsah základního vzdělávání je v RVP ZV je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Oblasti jsou tvořeny vzdělávacími obory, které jsou si obsahově blízké.

- jazyk a jazyková komunikace
- matematika a její aplikace
- informační a komunikační technologie
- člověk a jeho svět
- člověk a společnost
- člověk a příroda
- umění a kultura
- člověk a zdraví
- člověk a svět práce

2.3.2. Vliv poruch učení v jednotlivých oblastech vzdělávání

F81.0 Specifická porucha čtení

Dyslektik musí vynakládat na zvládnutí techniky čtení daleko více úsilí než ostatní děti. Vynaložené úsilí a pozornost mu potom již schází při dalších činnostech. Dyslektik si následně hůře vybavuje souvislosti, jeho úroveň porozumění textu je nižší, nemluvě o prožitku ze čteného textu.

- jazyk a jazyková komunikace – v této oblasti porucha demonstruje nejvíce, projevuje se obtížným chápáním a nedostatečnou reprodukcí psaného textu. Výkon v této oblasti je zpravidla výrazně snížen a projeví se i v hodnocení žáka.
- matematika a její aplikace – v této oblasti se porucha zpravidla demonstruje při řešení slovních úloh, protože žák chybně vnímá textové souvislosti.

- informační a komunikační technologie – v této oblasti porucha nemusí demonstrovat v plné šíři vzhledem k tomu, že informační technologie mohou plnit určitou funkci kompenzace.
- člověk a jeho svět – v této oblasti je snížena možnost chápání psaného textu.
- člověk a společnost – obtíže způsobuje nedostatečná schopnost rychlé orientace v odborném textu.
- člověk a příroda – v této oblasti se obtíže objevují pouze při zpracování odborných textů. Kompenzace je možná sluchem.....
- umění a kultura – tato oblast nebývá narušena.
- člověk a zdraví – tato oblast není narušena
- *člověk a svět práce* – tato oblast může být narušena při pochopení popisu pracovního postupu (technologického postupu) při ostatních oblastech nebývá zpravidla narušena.

F81.1 Specifická porucha psaní

Dysgrafik pomalu a namáhavě píše. I když je jeho tempo psaní oproti ostatním dětem pomalé, vydá na psaní více energie než člověk bez této poruchy učení. Dysgrafik nedokáže koordinovat oční pohyby a zapamatovat si to, co viděl na tabuli či v knize.

Dysortografie je specifickou poruchou pravopisu. Projevuje se nezvládnutím určitých ortografických pravidel. Dítě nerozlišuje krátké a dlouhé samohlásky, tvrdé a měkké slabiky, sykavky. Dále dítě vynechává či naopak přidává písmena, jeho písemný projev obsahuje přesmyčky písmen nebo slabik, hranice slov v písmu dítě nerespektuje.

- jazyk a jazyková komunikace – v této oblasti porucha demonstruje vysokou měrou vzhledem k tomu, že žák není schopen kvalitního, souvislého a čitelného písemného projevu.
- matematika a její aplikace – tato oblast je narušena v části písemného zápisu matematických operací, samotná schopnost numerace a schopnost chápat matematické aplikace není touto poruchou dotčena.

- informační a komunikační technologie – v této oblasti nezaznamenáváme významné obtíže, naopak jsou tyto technologie využívány jako alternativní způsob vytváření psaných textů.
- člověk a jeho svět – v této oblasti je narušena reprodukce psaného textu.
- člověk a společnost – v této oblasti je zaznamenána nedostatečnost zachycovat přednášený text poznámkovým způsobem, to může způsobit určité obtíže, které lze kompenzovat určitou připravenou osnovou.
- člověk a příroda - v této oblasti je zaznamenána nedostatečnost zachycovat přednášený text poznámkovým způsobem, to může způsobit určité obtíže, které lze kompenzovat určitou připravenou osnovou.
- umění a kultura – mimo určitou dispozici ke grafické neobratnosti (nižší schopnost kopírovat tvary) se žádné obtíže v této oblasti neprojevují. Mimo drobné obtíže při výtvarných činnostech.
- člověk a zdraví - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a svět práce – v této oblasti se zpravidla obtíže nedemonstrují vzhledem k tomu, že vytváření záznamů z technologických postupů není časté.

F81.2 Specifická porucha počítání

Dyskalkulie se projevuje nezvládnutím manipulace s čísly, absencí matematické představivosti. Dítě může mít problémy jak se samotným prováděním číselných operací, tak i v geometrii. Nechápe například pojem číslo a provádění operací s čísly, nedokáže ani vyjmenovat řadu čísel. Problémy mu činí vícemístná čísla, například je zapisuje v opačném pořadí. V geometrii zase neumí diferencovat geometrické tvary.

- jazyk a jazyková komunikace - tato oblast nebývá narušena.
- matematika a její aplikace – v této oblasti porucha demonstruje nejvyšší měrou, protože postihuje veškeré chápání početních operací.
- informační a komunikační technologie - tato oblast nebývá narušena.

- člověk a jeho svět - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a společnost - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a příroda - tato oblast nebývá narušena.
- umění a kultura - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a zdraví - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a svět práce – v této oblasti porucha demonstruje významnou měrou, protože chybné chápání matematických operací ovlivňuje schopnost zpracovat řádně technologický postup (měření, převody jednotek).

F81.3 Specifická porucha školních dovedností

Dítě s ADHD není schopné soustředit se na jednu činnost. Vnější podněty, které ostatní neodpoutají od prováděné činnosti, dokážou dítě s ADHD vyrušit natolik, že se jen obtížně vrací k původnímu zaměstnání. Takové dítě je potom ve škole neúspěšné jak z hlediska vzdělávací činnosti, tak po sociální stránce. Spolužáci se ho straní, je pro ně obtíží a nerozumí mu.

- jazyk a jazyková komunikace – v této oblasti porucha může způsobit nedostatečným soustředěním chybné chápání textu.
- matematika a její aplikace – nesoustředěnost způsobuje nedostatečnou koncentraci na složitější matematické úkony (nedodržování algoritmických postupů).
- informační a komunikační technologie – v této oblasti zpravidla nejsou zaznamenány významné obtíže.
- člověk a jeho svět - - tato oblast není výrazně narušena, ale dlouhodobá nesoustředěnost může způsobit výkyvy v aktuálním výkonu.
- člověk a společnost - tato oblast není výrazně narušena, ale dlouhodobá nesoustředěnost může způsobit výkyvy v aktuálním výkonu.
- člověk a příroda - tato oblast není výrazně narušena, ale dlouhodobá nesoustředěnost může způsobit výkyvy v aktuálním výkonu.

- umění a kultura – nesoustředěnost narušuje schopnost vnímat prezentovaná díla nemusí však ovlivnit jejich vytváření.
- člověk a zdraví – v této oblasti je zaznamenána vyšší úrazovost.
- člověk a svět práce – obtíže v této oblasti jsou zpravidla způsobeny sníženou schopností finalizovat výrobek v požadované kvalitě.

F81.4 Jiné vývojové poruchy školních dovedností

Dyspraxie

Dyspraxie je specifickou poruchou obratnosti a motoriky. Projevuje se nezvládnutím složitějších úkonů jak při běžných činnostech, tak během vyučování. Děti s dyspraxií jsou obvykle celkově pomalé a nešikovné, navíc neupraveného zevnějšku. To bývá pedagogy interpretováno jako jejich lajdáctví, nedbalost a nekázeň.³¹

Ve výsledcích své činnosti a tvorby zaostávají děti s dyspraxií za ostatními dětmi, což se projevuje především v rámci jednotlivých výchov. Tyto děti mají obtíže v naplánování si činnosti či pohybu, v nastavení mluvidel při artikulaci, činí jim problém přejít z jedné polohy do druhé. Nekoordinovanost pohybů se projevuje v nejrůznějších, často na první pohled vzdálených oblastech, jako je stříhání nůžkami, hra s míčem, malování, psaní, udržení rovnováhy.

- jazyk a jazyková komunikace - tato oblast nebývá narušena.
- matematika a její aplikace - tato oblast nebývá narušena.
- informační a komunikační technologie - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a jeho svět - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a společnost - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a příroda - tato oblast nebývá narušena.
- umění a kultura - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a zdraví – v této oblasti dochází ke zvýšené úrazovosti.
- člověk a svět práce – v této oblasti porucha demonstruje v nejvyšší míře, v podstatě způsobuje trvalou neúspěšnost.

---

31 ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, (2003) s. 205.

Dyspinxie

Dyspinxie je specifickou poruchou kresebných dovedností. Kresba a malba dítěte s dyspinxií je charakteristická celkově nízkou úrovní. Dítě má problémy zobrazit některé předměty a jevy tak, jak by to odpovídalo jeho věku. Nezvládá zákonitosti perspektivy, nerozumí jim. Z toho pramení i neochota se takto výtvarně vyjadřovat.

- jazyk a jazyková komunikace – v této oblasti porucha může způsobit formální nedostatečnost psaného projevu (neupravenost).
- matematika a její aplikace - tato oblast nebývá narušena.
- informační a komunikační technologie - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a jeho svět - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a společnost - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a příroda - tato oblast nebývá narušena.
- umění a kultura – v této oblasti je narušena schopnost produkovat výtvarné práce.
- člověk a zdraví - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a svět práce – v této oblasti se porucha projevuje neschopností provádět náčrty a technickou dokumentaci k technologickým postupům.

Dysmúzie

Dysmúzie je specifickou poruchou hudebních dovedností. Projevuje se narušenou schopností vnímat a reprodukovat hudbu a rytmus. K dalším projevům dysmúzie náleží typická porušená melodie řeči (monotónní řeč), kolísavý rytmus řeči a porušený dynamický přízvuk.³²

- jazyk a jazyková komunikace – v této oblasti může být narušena schopnost vnímat melodii a tón mluveného projevu.
- matematika a její aplikace - tato oblast nebývá narušena.
- informační a komunikační technologie - tato oblast nebývá narušena.

---

32 ŠKODOVÁ, E. et al., *Klinická logopedie*, s. 290.

- člověk a jeho svět - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a společnost - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a příroda - tato oblast nebývá narušena.
- umění a kultura – obtíže v této oblasti způsobuje snížená schopnost hudebního projevu.
- člověk a zdraví - tato oblast nebývá narušena.
- člověk a svět práce - tato oblast nebývá narušena.

Tabulka poruchy , sumář

PORUCHY	OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ									SUMÁŘ
	JAZ. KOM.	MAT. A JEJÍ APL.	INF. KOM. TECH	ČL. SV.	ČL. SP.	ČL. PŘ.	UM. A KUL.	ČL. A ZDR.	ČL. A PR.	
DYSLEXIE	X	X	0	X	X	X	0	0	X	6
DYSGRAFIE	X	X	0	X	X	X	0	0	0	5
DYSORTOGRAFIE	X	X	0	X	X	X	0	0	0	5
DYSKALKULIE	0	X	0	0	0	0	0	0	X	2
ADHD	X	X	0	0	0	0	X	X	X	5
DYSPRAXIE	0	0	0	0	0	0	0	X	X	2
DYSPINKSIE	X	0	0	0	0	0	X	0	X	3
DYSMÚZIE	X	0	0	0	0	0	X	0	0	2
SUMÁŘ	6	5	0	3	3	3	3	2	5	30

2.4.Závěr teoretické části

V závěru považujeme za vhodné ještě upozornit na skutečnost, že výše jmenované specifické poruchy učení jsou poruchami vývojovými a s příchodem dospělosti se obvykle vytrácejí. Během dospělosti nemizí, nýbrž se naopak mohou nově projevit takové specifické poruchy učení, jako je alexie, tedy ztráta již naučené schopnosti číst, a agrafie, ztráta naučené schopnosti psát. Dříve nabyté dovednosti jsou tak v důsledku organických či anorganických poškození nervové soustavy ve vyšší či nižší míře ztraceny.

Stejně tak je třeba specifické poruchy učení odlišovat od nespecifických poruch učení. Jejich původem jsou jednak faktory, které mají svůj původ v nevyhovujícím sociálním klimatu obklopujícím dítě, obvyklý důvod časté absence dítěte ve škole jednak nedostatečná činnost smyslových orgánů, poruchy osobnosti nebo závažnější psychická či somatická onemocnění.

3. Praktická část

3.1. Stanovení cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo potvrdit domněnku, že učitelé jsou seznámeni s pojmy v oblasti specifické poruchy učení a dovedou přiřadit způsobené obtíže k jednotlivým vzdělávacím oblastem. Dále nás zajímaly názory ředitelů námi oslovených škol na tuto problematiku.

3.2. Metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsme zvolili nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů, dotazník. Dotazník jsme zkonstruovali jako kombinaci uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek.

Dotazník jsme rozdali do škol a školských zařízení, kdy jsme oslovili pedagogy a ředitele.

Zajímalo nás, zda učitelé znají:

- pojem „porucha učení“
- zda vyučovali žáka s diagnostikovanou poruchou učení
- zda vyučovali žáka, u kterého se domnívali, že má poruchu učení a nebyla diagnostikována
- které předměty vyučují
- zda poruchy učení ovlivňují výkon žáka ve vyučovaných předmětech
- zda upravují výstup výuky a jakým způsobem
- zda zohledňují žáka se specifickou poruchou učení a jak
- ve kterém předmětu uvedená specifická porucha učení nejvíce ovlivňuje výkon žáka (dyslexie, dyspraxie, dysortografie, dyskalkulie, dysmúzie, dyspinxie)

Jako pomocnou metodu jsme zvolili strukturované interview. Autorské otázky se vztahovaly k těmto oblastem:

- jsou vaši pedagogové seznámeni s pojmem porucha učení
- vyučují se na vaší škole žáci s diagnostikovanou poruchou učení
- zda poruchy učení ovlivňují výkon žáka ve vyučovacích předmětech

- zaměřujete se při hospitační činnosti na individuální práci se žáky s poruchou učení
- můžete plně vytvářet podmínky pro práci se žáky s poruchou učení
- co považujete za nejdůležitější opatření při práci se žáky s poruchou učení

3.3. Vzorek respondentů

Vzorek respondentů: učitel

ředitel

V kvalitativní rovině byli zvoleni respondenti:

- muž, žena
- kvalifikovaný učitel
- učitel(ka) všeobecně vzdělávacích předmětů
- pracoviště – základní nebo speciální škola
- ředitel(ka)

Prostřednictvím dotazníků bylo osloveno 50 respondentů (40 žen a 10 mužů), návratnost dotazníků činila 82 %, 2 % nebyla do hodnocení zařazena (viz tab. č. 1). Dále jsme získali prostřednictvím rozhovorů data od 5 ředitelů škol a školských zařízení (2 ženy a 4 muži). Tito učitelé a ředitelé pracovali na 12 základních školách a 4 speciálních školách, z toho na 1. stupni 21 učitelů a na 2. stupni 29 učitelů.

3.4. Vyhodnocení praktické části

3.4.1. Vyhodnocení dotazníku

V tabulce č. 1 sumarizujeme počet rozdaných a vrácených dotazníků.

Tabulka č. 1

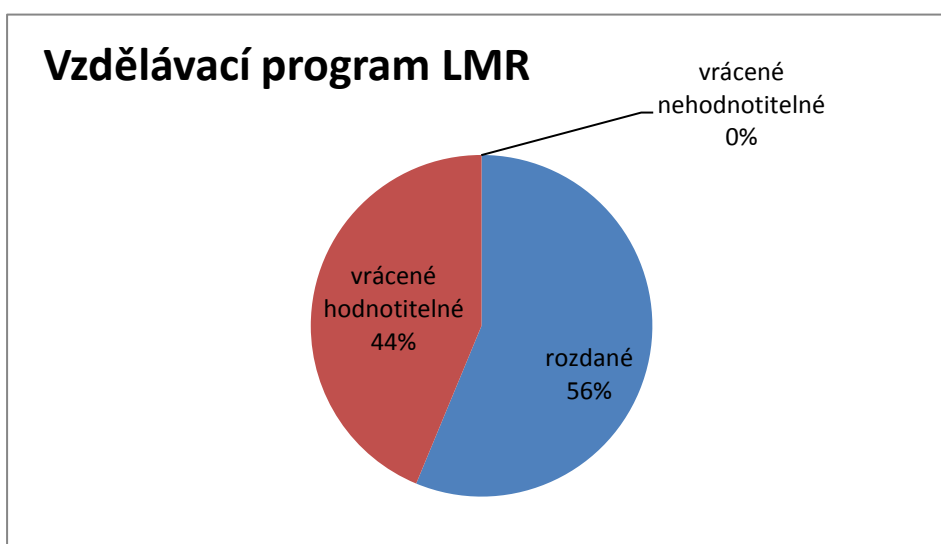
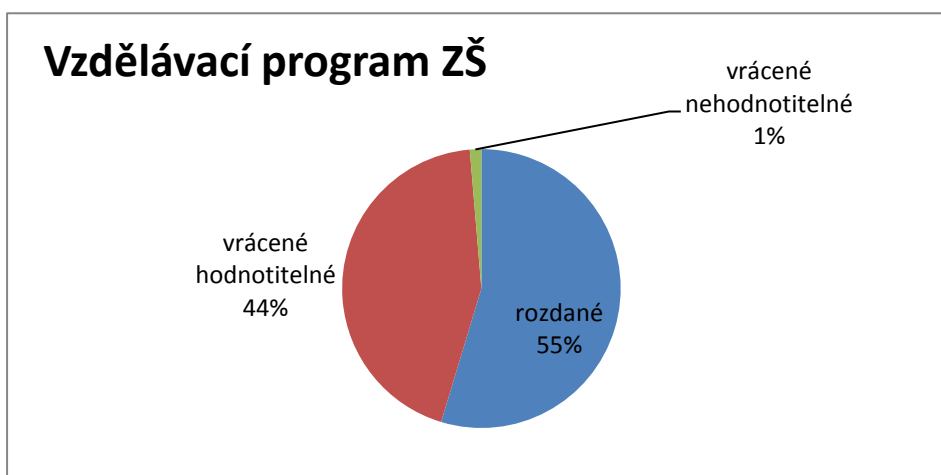
	rozdané	vrácené
učitelé	50	41
muži	10	9
ženy	40	32
celkem	50	41

18% dotazníků se nevrátilo. 2% procenta dotazníků byla vyplněna chybně v otázce č. 8 (nepochopení otázky) a nemohlo být do hodnocení zařazeno.

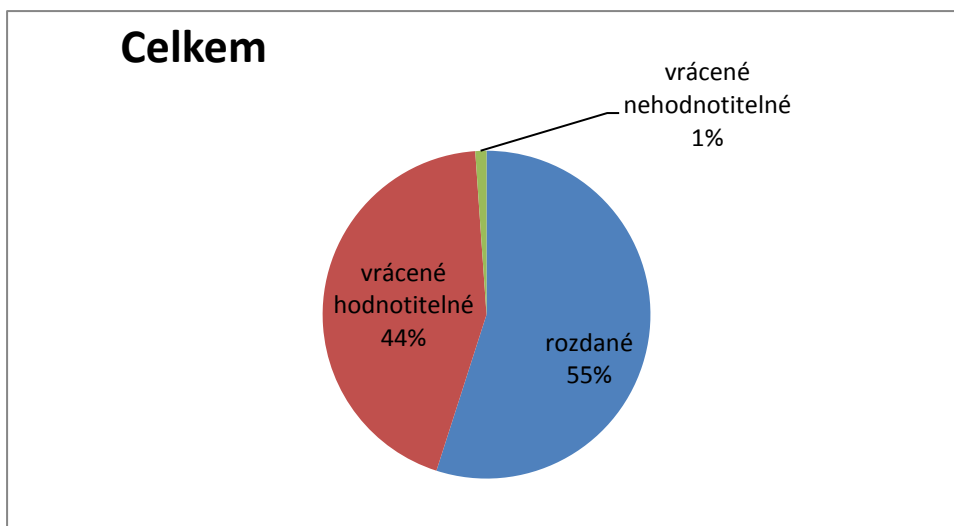
V tabulce č. 2 a) uvádíme počet rozdaných dotazníků z hlediska typu školy. Pracujeme se dvěma vzorky: vzdělávací program základní školy a vzdělávací program pro základní školy s přílohou pro žáky s lehkou mentální retardací (LMR).

Tabulka č. 2 a)

	rozdané	vrácené hodnotitelné	vrácené nehodnotitelné
Vzdělávací program ZŠ	41	33	1
Vzdělávací program LMR	9	7	0
Celkem	50	40	1

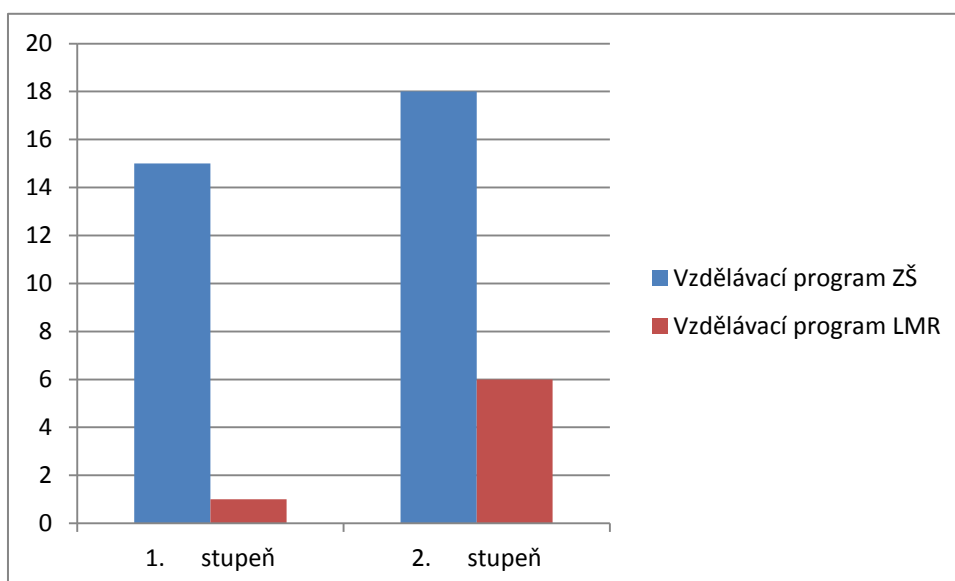

V tabulce 2. b) uvádíme počet oslovených učitelů z hlediska jejich působení na prvním nebo druhém stupni s přihlédnutím k typu vzdělávacího programu.

Tabulka č. 2.b)

	1. stupeň	2. stupeň
Vzdělávací program ZŠ	15	18
Vzdělávací program LMR	1	6

V tabulce 2. c) jsou uvedeny vyučovací předměty, které uvedli dotázaní učitelé v otázce č. 4 dotazníku pro učitele.

Tabulka 2. c)

Vyučovaný předmět druhého stupně	Počet učitelů
ČaP	5
Vv	3
Fy	2
M	8
Cizí jazyk	6
VkZ	2
Čj	10
Hv	1
P	4
Ov zjistit	3
D	3
Ch	1
Tv	1

V tabulce č. 3 sumarizujeme znalost pojmu „specifická porucha učení“. Dále se zabýváme subjektivním odhadem učitele, zda specifická porucha učení ovlivňuje výkon ve vyučovaných předmětech.

Tabulka č. 3 a) Vzdělávací program základní školy

Otázka	ANO	NE
1.Znáte pojem PU	33	0
2.Vyučoval jste žáka diag. PU	33	0
3.Vyuč. jste žáka u kterého jste se domníval, že má PU a nebyla diagnostikována.	27	6
5.Domníváte se, že PU ovlivňují výkon ve vámi vyučovaných předmětech	33	0

Z tabulky vyplývá, že všichni dotazovaní učitelé znají pojem porucha učení. Všichni se také setkali se žákem, kterému byla diagnostikována porucha učení. Většina učitelů se domnívá, že se setkal se žákem, kterému porucha nebyla diagnostikována a vykazoval její příznaky. Všichni dotazovaní učitelé potvrzují, že specifické poruchy učení mají vliv na výkon žáka ve vyučovaných předmětech.

Tabulka č. 3 b) Vzdělávací program dle přílohy LMR

Otázka	ANO	NE
1.Znáte pojem PU	7	0
2.Vyučoval jste žáka diag. PU	7	0
3.Vyuč. jste žáka u kterého jste se domníval, že má PU a nebyla diagnostikována.	5	2
5.Domníváte se, že PU ovlivňují výkon ve vámi vyučovaných předmětech	7	0

Z tabulky vyplývá, že všichni dotazovaní učitelé znají pojem porucha učení. Dotazovaní učitelé na speciálních školách se domnívají, že vyučují žáky se specifickými poruchami učení. Vzhledem k tomu, že žáci vyučovaní v tomto vzdělávacím programu mají diagnostikovanou lehkou mentální retardaci, nelze s určitostí tvrdit, že se jedná o specifické poruchy učení v pravém slova smyslu. Projevy SPU mohou být v některých případech při dolní hranici LMR zaměňovány s projevy LMR.

Tabulka č. 4 uvádí způsob, jakým učitel nakládá se specifickou poruchou učení při výuce a při hodnocení žáka.

Tabulka č. 4 a) Vzdělávací program základní školy

Otázka	ANO	NE	Nejčtenější odpověď
6. Upravujete výstup u poruch učení	29	4	<i>použití předtištěného textu, změna forem práce,</i>
7. Zohledňujete hodnocení žáka s poruchou učení.	33		<i>ústní zkoušení, používání tabulek, hodnocení menšího množství práce</i>

Z tabulky vyplývá, že většina učitelů upravuje výstup u žáků s SPU. Pouze čtyři učitelé uvedli, že výstup neupravují. Je tedy otázkou, na kolik dotazovaní zaměnili „výstup“ (myšleno konečnou úroveň v kvalitativní úrovni) s metodou nebo formou práce. Na základě této skutečnosti byl vypracován dodatečný dotazník (uvedeno na straně 41)

V hodnocení žáka všichni dotazovaní uvedli, že SPU zohledňují.

Tabulka č. 4 b) Vzdělávací program dle příloh LMR

Otázka	ANO	NE	Nejčtenější odpověď
6. Upravujete výstup u poruch učení	7	0	<i>ústní zkoušení, omezení písemného projevu,</i>
7. Zohledňujete hodnocení žáka s poruchou učení.	7	0	<i>Nehodnotím psanou formu, hodnotím jen část práce</i>

Učitelé pracující v programu pro LMR uvádějí, že upravují výstup u žáků s SPU. Domníváme se, že učitelé v oblasti programu pro LMR již nemají žádný prostor pro snížení kvalitativních nároků na výstupy. Je možné, že se jedná o uvedení tzv.

„předpokládané odpovědi“. V programu pro LMR by mělo být používání speciálně pedagogických a individuálních metod samozřejmostí.

Tabulka č. 5 uvádí subjektivní hodnocení dotazovaných učitelů v oblasti dopadu specifické poruchy učení na výkon žáka z pohledu vyučovaných předmětů.

Tabulka č. 5 a) Vzdělávací program základní školy

Otázka: Ve kterém předmětu uvedená porucha učení nejvíce ovlivňuje výkon žáka

Porucha učení	odpovědi
Dyslexie	Čj, světový jazyk, M, Př
Dyspraxie	Pč, Tv, Vv
Dysortografie	Čj, světový jazyk
Dyskalkulie	M, Fy, Ch
Dysmuzie	Hv,
Dyspinxie	Vv, Pč

Z dotazníku vyplynulo, že dotazovaní učitelé umí konkrétní specifickou poruchu učení správně přiřadit k jednotlivým předmětům.

Tabulka č. 5 b) Vzdělávací program dle příloh LMR

Otázka: Ve kterém předmětu uvedená porucha učení nejvíce ovlivňuje výkon žáka

Porucha učení	odpovědi
Dyslexie	Čj, světový jazyk, M, Př, Fy
Dyspraxie	ČaP, Tv
Dysortografie	Čj, světový jazyk, M, při jakémkoli pís. projevu
Dyskalkulie	M, Fy, ČaP
Dysmuzie	Hv
Dyspinxie	Vv, ČaP

Učitelé speciálních škol dokážou přiřadit uvedenou specifickou poruchu učení k jednotlivým předmětům.

3.4.2. Vyhodnocení interview

Tabulka č. 6

	Základní škola	Základní škola s programem LMR
Ředitelé	4	2

Hodnocení interview ředitelů základní školy

Všichni dotázaní ředitelé se domnívají v otázce č. 1, že učitelé jsou seznámeni s pojmem specifická porucha učení.

Všichni dotázaní ředitelé na otázku č. 2 uvedli, že se na jejich školách vyučují žáci se SPU běžně.

Dotazovaní ředitelé se domnívají v otázce č.3, že výkon žáka může být SPU ovlivněn, avšak dodávají, že při správném vedení by měli děti výuku zvládnout.

Ředitelé uvedli k otázce č. 4, že se zpravidla nezaměřují na žáky s SPU, ale pokud ho v hospitované hodině zaznamenají, je skutečnost projednána při rozboru hodiny.

K otázce č. 5 uvedla většina ředitelů, že mohou vytvářet podmínky, ale že jsou do značné míry limitováni finančními prostředky. Hovořili o finančních prostředcích v oblasti personální. Nemožnosti zaměstnat (velmi omezené možnosti) asistenta pedagoga pro žáky s SPU. Také zmiňovali nízké finanční prostředky na tzv. ONIV (pomůcky). Jeden z respondentů uvedl, že vzhledem k nedostatečným finančním prostředkům není schopen vytvářet optimální podmínky pro vzdělávání žáků s SPU.

Tabulka č. 7

	ANO	NE
Ředitel základní školy	3	1

Všichni dotazovaní ředitelé uvedli k otázce č. 6 jako nejdůležitější vzdělávání učitelů a finanční prostředky na jejich ohodnocení a dostatečné množství pomůcek.

Hodnocení interview ředitelů základní školy s programem pro LMR

Dotázaní ředitelé se domnívají, že učitelé jsou dobře seznámeni s pojmem SPU a že projevy SPU mohou částečně ovlivnit výkon žáka v jednotlivých vzdělávacích oblastech, avšak dodávají, že běžně žáky se SPU na svých školách nevyučují, protože ti jsou zařazeni do jejich vzdělávacího programu jen ve velmi výjimečných případech. Proto se také při hospitační činnosti zaměřují obecně na využívání speciálně pedagogických metod.

Vzhledem k tomu, že ředitelé speciálních škol potvrdili, že žáci s SPU nejsou zařazeni do vzdělávacího programu s LMR, nebyli další otázky položeny.

Doplňující dotazník pro učitele vzdělávacího programu základní školy.

Doplňující dotazník

1. Upravujete obsah učiva u žáků s SPU z hlediska kvality (snížení nároků)

ANO

NE

2. Upravujete obsah učiva u žáků s SPU z hlediska kvantity (množství odvedené práce)

ANO

NE

Tabulka č. 8

	rozdané	vrácené hodnotitelné	vrácené nehodnotitelné
Vzdělávací program ZŠ	33	30	1

Tabulka č. 9

	ANO	NE
Upravujete obsah učiva u žáků s SPU z hlediska kvality	4	26
Upravujete obsah učiva u žáků s SPU z hlediska kvantity	30	0

Výsledky hodnocení doplňujícího dotazníku nepotvrzují domněnku, že by učitelé zaměňovali obsah učiva u žáků s SPU z hlediska kvality a kvantity.

3.5. Vliv specifických poruch učení ve výukové oblasti pracovní činnosti

Ve výukové oblasti pracovní činnosti se specifické poruchy učení projevují sníženou schopností aplikovat získané kompetence do praktických dovedností běžného života. Tím se tato výuková oblast významně liší od ostatních – teoretických nebo výchovně vzdělávacích předmětů, protože významnou měrou ovlivňuje budoucí uplatnění žáka na trhu práce. Proto je kompenzace a reedukace specifických poruch učení v oblasti pracovní činnosti velmi důležitou, i když často opomíjenou součástí vzdělávacího plánu. Jednotlivé specifické poruchy učení se v této oblasti projevují zcela konkrétně.

Dyslexie - tato specifická porucha učení může způsobit nedostatečné pochopení pracovního postupu, návodu k použití apod.

Kompenzace – obrázkový, grafický návod

Reedukace – ukázka, vysvětlení, ústní popis pracovního postupu

Dyspraxie – tato porucha se projevuje malou zručností, neobratností a může způsobit, že žák s touto poruchou není schopen pracovat v rukodělných oborech.

Kompenzace – práce s polotovarem

Reedukace – členění popisu do přesných algoritmických postupů, soustavný dohled a dopomoc

Dysortografie - tato porucha se může projevit při přípravě náčrtu, při zaznamenávání pracovního postupu.

Kompenzace – tisk a kopírování

Reedukace – opakovaný nácvik pomocí předkreslených a rozpracovaných náčrtů a postupů

Dyskalkulie – tato porucha se zpravidla projeví při převodech jednotek, měření a vážení

Kompenzace – práce s připraveným polotovarem

Reedukace – nácvik, soustavný dohled a dopomoc

Dysmúzie – tato porucha se neprojevuje žádným zásadním způsobem, ojediněle může být narušen rytmus při specifických činnostech (pilování, kování)

Kompenzace – není nutná

Reedukace – opakovaný nácvik dovedností doplněný sluchovými a zrakovými vjemy

Dyspinxie – tato porucha se může projevit nedostatečnou schopností zakreslit představu

Kompenzace – práce s fotografií nebo nákresem

Reedukace – opakovaný nácvik

3.5.1. Příprava č.1

Jako ukázkou jsme zvolili přípravu na vyučování projektového typu, která zasahuje do všech vzdělávacích oblastí rámcového vzdělávacího plánu. Je možné jí transformovat na všechny typy škol bez ohledu na schopnosti žáků. V oblasti nápravy specifických poruch učení dává možnosti pracovat se všemi dotčenými skupinami tak, aby výstup byl naplněn. Tato příprava je určena primárně pro žáky 9. ročníků.

Téma: PRACOVNÍ ČINNOSTI – PROJEKTOVÝ DEN	Ročník: devátý
Název: VÝROBA A PRODEJ	Časová dotace: 6 hodin
Obsah učiva: Rozpočet přípravy pokrmu, pojem podnikání, riziko podnikání, poptávka a nabídka	
Dotčené vzdělávací oblasti: Matematika a její aplikace, český jazyk a komunikace, člověk a svět práce, člověk a zdraví, informační a komunikační technologie	
Výchovně vzdělávací cíl: Ověření v praxi, jakým způsobem funguje podnikání, co je riziko podnikání, pochopení pojmu poptávka a nabídka, průzkum trhu. Žák pochopí jak sestavit rozpočet nákupu k přípravě pokrmu.	
Výuková metoda: Projektová metoda výuky, skupinová práce – sestavení dotazníku a rozpočtu, praktický nácvik – příprava pokrmu	
Forma výuky: skupinová	
Učební pomůcky: papíry, počítač s připojením k internetu, vybavená cvičná kuchyně, tabulka s rozpočtem	

Průběh projektu:

1. Vyučovací hodina č. 1

Seznámení s cílem hodiny, příprava ankety.

2. Vyučovací hodina č. 2

Výběr receptu a vytvoření rozpočtu, tabulka

3. Vyučovací hodina č. 3

Nákup potravin, bezpečnost práce při nákupu

4. Vyučovací hodina č. 4 a 5

Vlastní příprava pokrmu, úklid kuchyně

5. Vyučovací hodina č. 6

Kalkulace, prodej, zhodnocení dne

Vyučovací hodina č. 1

Žáci za pomoci pedagoga sestaví otázky do ankety, ve které osloví žáky a pedagogy. Otázky se budou týkat preference druhu pečiva, které hodlají připravit v dalších hodinách pro ostatní žáky a zaměstnance školy.

Příklady otázek:

1. Dáváte přednost slanému nebo sladkému pečivu:
  - a) Slanému
  - b) Sladkému
  - c) Je mi to jedno
2. Kolik korun za kus pečiva jste ochoten zaplatit?
  - a) Do deseti korun
  - b) Do dvaceti korun
  - c) Do pěti korun
3. Dáváte přednost:
  - a) Pečivu s ovocem
  - b) Pečivu s čokoládou
  - c) Je mi to jedno
4. V případě sladkého dávám přednost:
  - a) Jablečnému závinu
  - b) Koláčům

- c) Buchtám
- 5. V případě slaného dávám přednost:
  - a) Masovým koláčkům typu pizza
  - b) Chlebíčkům
  - c) Obloženým chlebům

Otázky mohou vymýšlet sami žáci. Na základě ankety zjistí, jaký druh pečiva si potenciální „zákazníci“ přejí. (Všechny odpovědi zapíší na arch papíru formou čárkování, rozhodnou dle nejvyššího zájmu o daný druh).

Příklad:

- 1. a) /////
- b) /
- c) ///

Pokud si žáci s rozpočtem nevědí rady, pokusí se najít požadované informace na internetu, popř. jim pomůže učitel.

Vyučovací hodina č. 2

Výběr receptu a vytvoření rozpočtu:

Poté, co žáci zjistí, o jaký druh pečiva je zájem mezi pedagogy a žáky, vyberou recept na určitý druh pečiva.

V hodinách pracovních činností vyhledají na internetu recepty pečiva. Př. nejlépe dopadl jablečný závin – je mnoho způsobů a druhů jablečných závinů.

Každý žák recept opiše na papír, zjistí množství ingrediencí. Sám žák zkusí odhadnout, kolik bude stát nákup potravin k přípravě zvoleného druhu pečiva.

Sestavení předběžného rozpočtu zapíšeme do tabulky:

Příklad:

Potravina	Kč
Mléko	15,-
Mouka hladká – 2 ks	30,-
Máslo 2 ks	49,-
Čokoláda na vaření	21,-
Ovoce	30,-
Součet	.....

Pokud si žáci s rozpočtem nevědí rady, pokusí se najít požadované informace na internetu, popř. jim pomůže učitel.

Vyučovací hodina č. 3

Nákup potravin:

Žáci si v reálném prostředí vyzkouší, že nákup potravin není jednoduchá záležitost, že ceny stejných výrobků se mohou lišit podle výrobce, někteří si uvědomí, že výrobky mohou znát z reklamy (té se budeme věnovat podrobněji v jiných hodinách). Na vliv reklamy při výběru potravin upozorní pedagog.

Žáci se rozdělí do tří skupin, každá skupina bude mít za úkol pořídit ty samé potraviny (budou je mít vypsány na lístku).

Před zaplacením porovnájí skupiny částku, kterou by zaplatily při nákupu. Rozhodne učitel (později žáci společně s učitelem zhodnotí nakupování a vysvětlí si, proč se cena nákup u skupin lišila).

Cena nákupu bude důležitá při rozhodování o stanovení výše ceny produktu.

Vyučovací hodina č. 4 a 5

Vlastní příprava pokrmu

Učitel s žáky připraví nakoupené potraviny a společně si vysvětlí postup práce. Žáci se mohou rozdělit do skupin, každá skupina bude mít za úkol jiný druh činnosti.

Po dokončení přípravy pokrmu je nutné, aby se žáci dohodli na výši ceny, kterou budou při prodeji pečiva požadovat.

Sami by měli dojít k závěru, že zisk z prodeje by měl pokrýt jejich vloženou investici, popř. by ji měl lehce převyšovat.

Učitel vysvětlí pojem:

Zisk z podnikání

Náklady

Riziko podnikání

Vyučovací hodina č. 6

Prodej

Upečené výrobky žáci v hodině Pracovní činnosti budou nabízet pedagogům a žákům. Prodané zboží budou zapisovat do seznamu - tabulky.

PEČIVO	KUS	CENA
ZÁVIN	2	12,- Kč
	3	18,- Kč
	1	6,- Kč
SOUČET		

Po ukončení prodeje zhodnotí žáci společně s učitelem úspěšnost jejich „podnikání“. Záleží na tom, zda-li bylo všechno zboží prodané (zájem o zboží), pokud ne, je třeba se zamyslet pro příště nad změnou sortimentu.

1. Pokud budou náklady převyšovat zisk z prodeje, vysvětlí učitel, že jde o ztrátovou akci.
2. Pokud zisk z prodeje bude převyšovat náklady, pak jde o úspěšné podnikání, které mohou společně zopakovat s jiným druhem pečiva, popř. rozšířit sortiment.
3. Pokud se náklady přibližně vyrovnají zisku, může žáky těšit pocit, že udělali dobrou věc pro obohacení chodu školy a spokojenosti jich samotných i ostatních zúčastněných projektu.

Zhodnocení hodiny:

3.5.2. Alternativa pro specifické poruchy učení

Zde uvádíme alternativní postup pro žáky s SPU, základní postup je shodný s postupem uvedeným v kapitole 3.1.

Rozšíření pro vyučovací hodinu č.1

Pokud žák nezvládne sám zaznamenat otázky využijeme skupinové práce (dopomoc spolužáka), spolupráci s učitelem, zápis na počítači s programem pro opravu chyb. Nabídneme vyšší časovou dotaci. Dotazník může být také proveden ústně.

Pokud si žáci s rozpočtem nevědí rady, pokusí se najít požadované informace na internetu, popř. jim pomůže učitel.

Rozšíření pro vyučovací hodinu č. 2

Žák vyhledaný recept nemusí opisovat, použije tisk nebo scan.

Využijeme skupinové práce (dopomoc spolužáka), dopomoc pedagoga. Může být připravena tabulka s předepsanými surovinami, do které bude žák doplňovat.

Pokud si žáci s rozpočtem nevědí rady, pokusí se najít požadované informace na internetu, popř. jim pomůže učitel.

Rozšíření pro vyučovací hodinu č. 3

U žáků dbáme na zvýšenou opatrnost v terénu. Zvýšíme kontrolu při vracení peněz u dyskalkuliků. U žáků s dyspraxií se zaměříme na ukládání nákupu do tašky (např. hledisko hmotnosti).

Rozšíření pro vyučovací hodinu č. 4 a 5

Při vytváření skupin se zaměříme na jejich vyváženost. Skupiny tvoříme rovnoměrně z hlediska schopnosti žáků (to znamená, že např. žáky s menší manuální zručností rozdělujeme tak, aby netvořili jednu skupinu, stejně rozdělujeme také výborné čtenáře, počítaře apod.).

Po dokončení přípravy pokrmu je nutné, aby se žáci dohodli na výši ceny, kterou budou při prodeji pečiva požadovat.

Sami by měli dojít k závěru, že zisk z prodeje by měl pokrýt jejich vloženou investici, popř. by ji měl lehce převyšovat.

Rozšíření pro vyučovací hodinu č. 6

Při kalkulaci nákladů budeme využívat kalkulačku, počítač. Můžeme využít předem připravené tabulky.

<i>HODNOTA POTRAVIN</i>	
<i>CENA ENERGIE</i>	
<i>CENA PRÁCE</i>	
<i>ZISK</i>	
<i>CELKEM</i>	

Po ukončení projektu je důležité u žáků, kteří selhávali v některé z dovedností ověřovaných a zdokonalovaných v projektu, vyzdvihnout jejich dovednosti v jiné činnosti (např. dobrý čtenář nemusí být zručný naopak zručný žák nemusí dobře počítat apod.). Žákům zdůrazňujeme, že odlišné role neznamenaají vyšší nebo nižší postavení ve společnosti.

3.5.3. Příprava č. 2

Téma: PLAST Název: SVÍCEN Z PLASTU	Ročník: 9 Časová dotace: 135 min
Obsah učiva: Naučit žáky pracovat s plastem	
Mezipředmětové vztahy: Člověk a svět práce	
Výchovně vzdělávací cíl: Seznámit žáky, jak pracovat s plastem, naučit se jeho opracování a spojování.	
Výuková metoda: Výklad, samostatná práce	
Forma výuky: Samostatná	
Učební pomůcky: Nářadí na opracování plastu, úhelník, úhломěr, rádiusové měrky, měřítko, vrtačka, sada vrtáků, elektrický vaříč	
Materiál: plast, šrouby, smirkové plátno, lepidlo	
Pracovní postup: STOJAN, NOSNÍK, MISKY 1. Úvod: <ul style="list-style-type: none"> a) Seznámení s cílem hodiny b) Motivace c) Materiál d) Čtení výkresu	

2. Hlavní část:

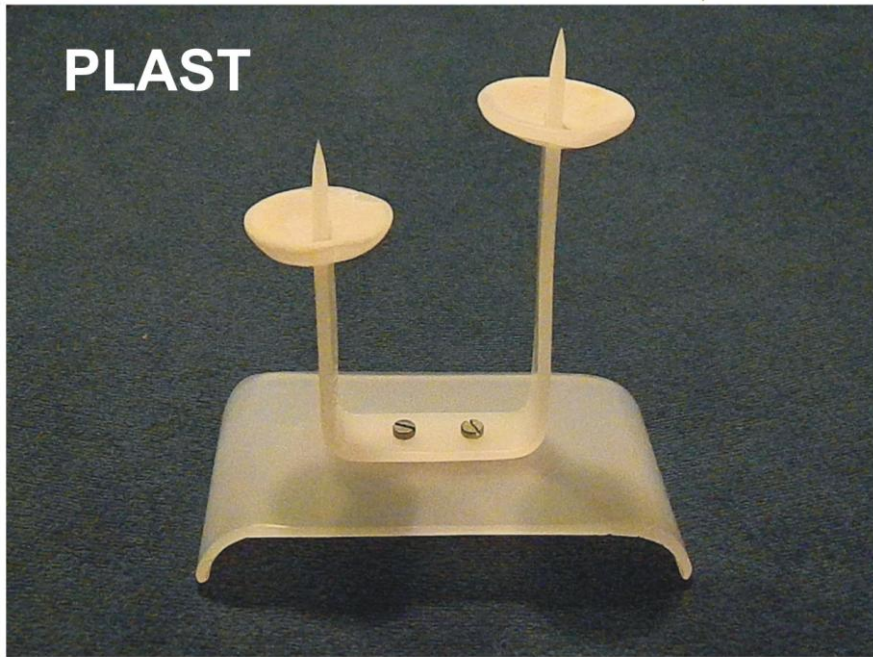
- a) orýsování tvaru a rozměrů
- b) oříznutí pilou na kov
- c) vypilování tvaru
- d) kontrola rozměrů
- e) ohnutí a tvarování (zahřátím)
- f) vyvrtání otvorů
- g) pilování drážek
- h) ohýbání a tvarování za tepla
- i) broušení, leštění opracovaných ploch
- j) kompletace a montáž

3. Závěr:

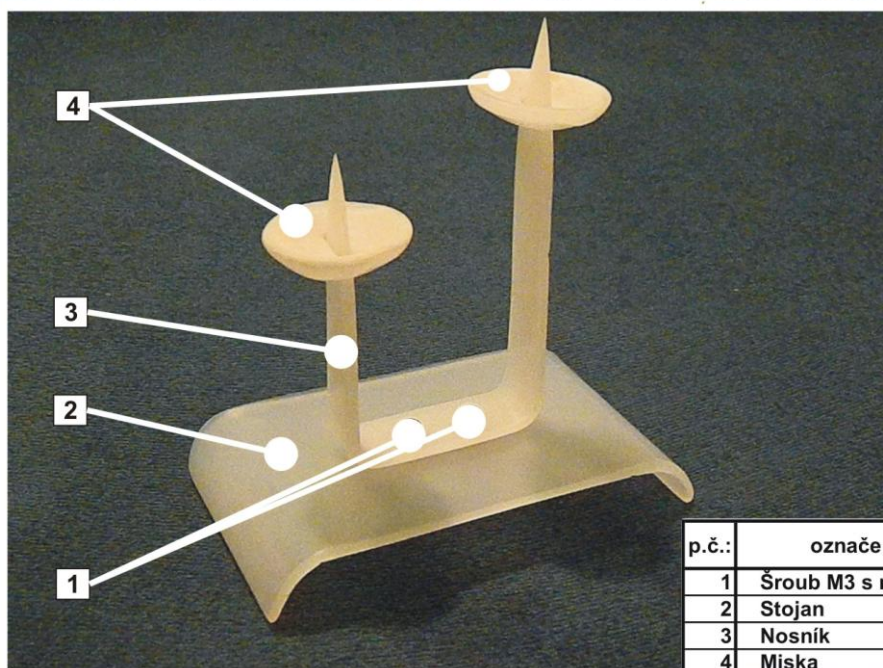
Vyplnění pracovních listů č.1, 2

Zhodnocení hodiny

SVÍCEN

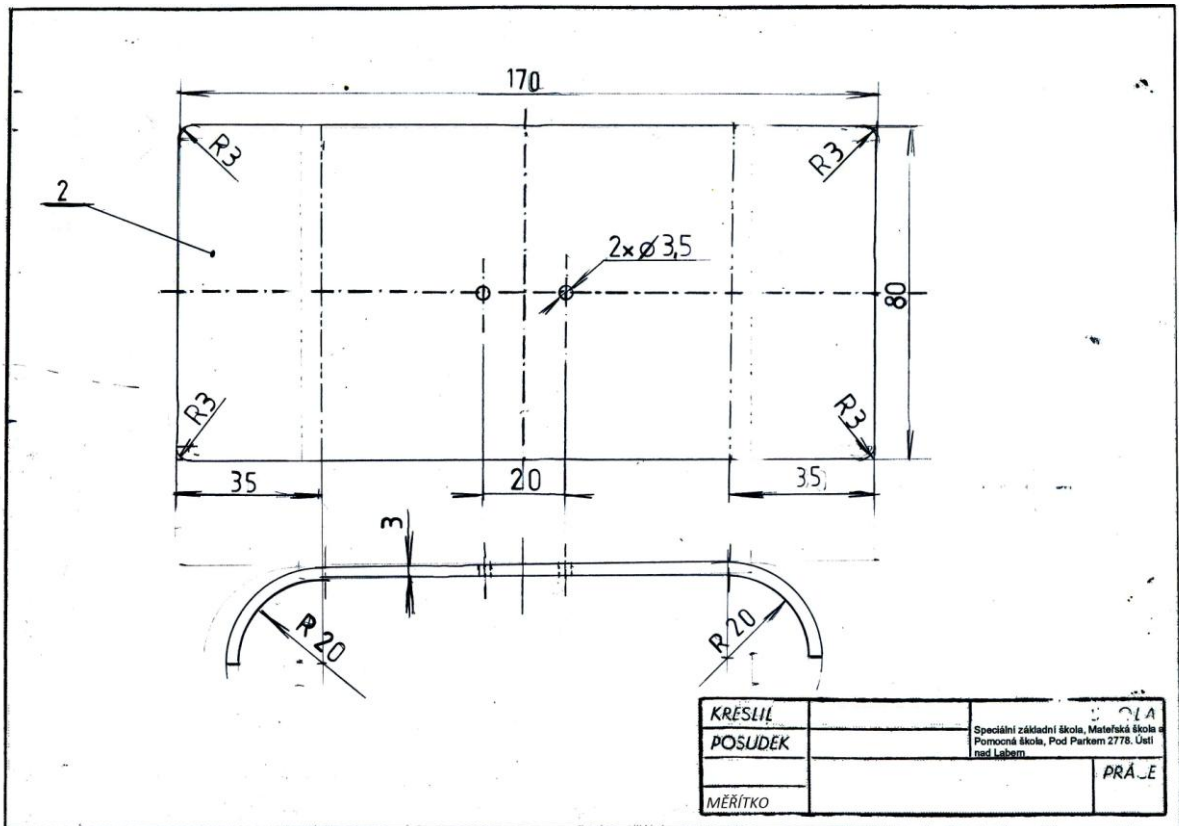
<i>KRESLIL</i>		<small>Speciální základní škola, Mateřská škola a Pomocná škola, Pod Parkem 2778, Ústí nad Labem</small>
<i>POSUDEK</i>		
<i>MĚŘÍTKO</i>	SVÍCEN	<i>PRÁCE</i>

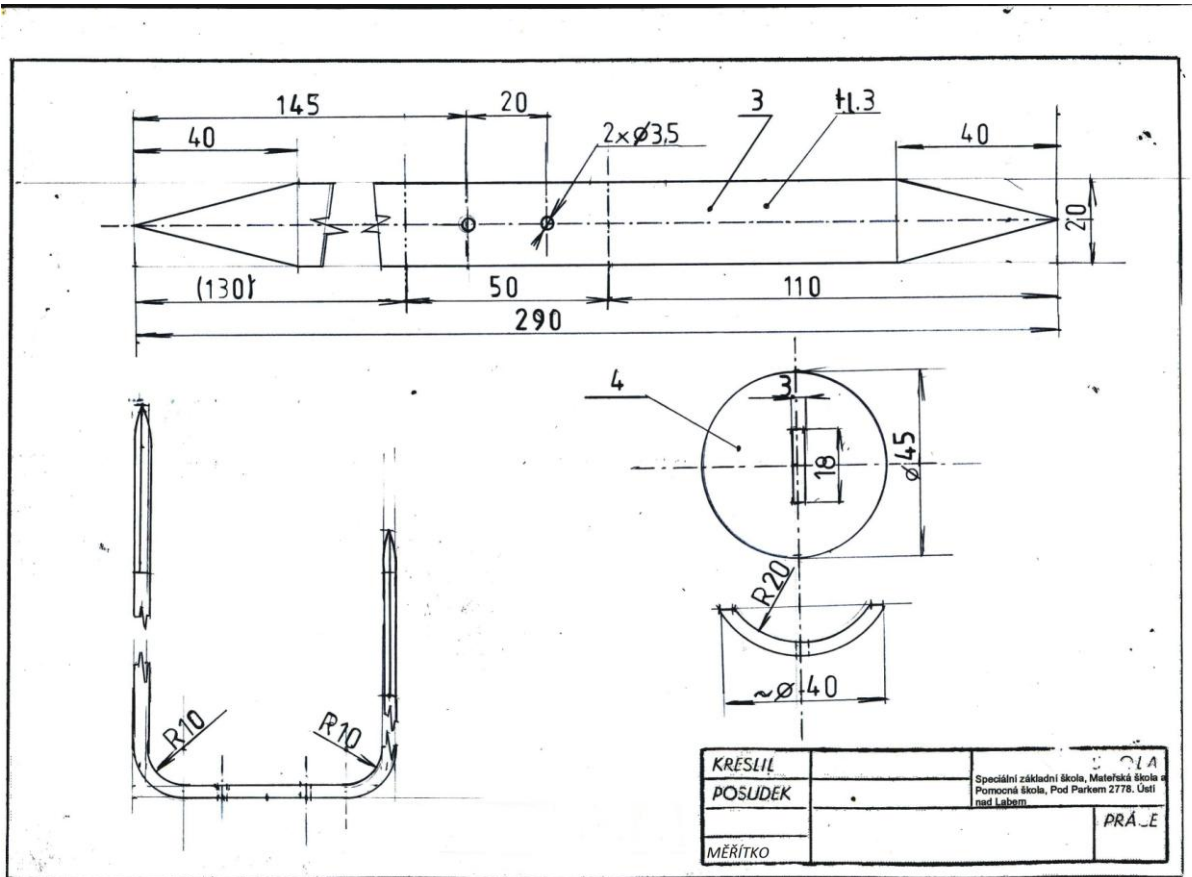
p.č.:	označení:	materiál:	počet kusů:
1	Šroub M3 s maticí	ocel	2
2	Stojan	org. sklo	1
3	Nosník	org. sklo	1
4	Miska	org. sklo	2

<i>KRESLIL</i>		<small>Speciální základní škola, Mateřská škola a Pomocná škola, Pod Parkem 2778, Ústí nad Labem</small>
<i>POSUDEK</i>		
<i>MĚŘÍTKO</i>	SVÍCEN	<i>PRÁCE</i>

Výkres posice č. 2

Výkres posice č. 3, 4

Pracovní listy č. 1, 2

Plastické hmoty Č.1

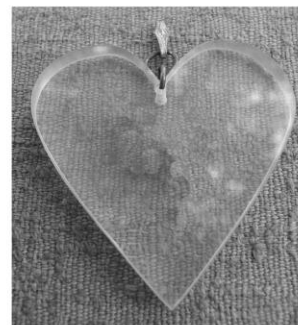
1) Jak se jmenuje umělá hmota, kterou jsi obráběl?

.....

2) Proč se těmto látkám říká - Plastické hmoty?

.....

.....

3) Jak, kde tyto hmoty získáváme?

.....

.....

4) Znáš nějaké druhy plastických hmot?

.....

.....

5) Doplň tabulku.

Výrobek z plastu:	Druh plastické hmoty:	Příklad použití:

7) Jaké vlastnosti má materiál, který jsi obráběl?

.....

.....

.....

Plastické hmoty Č.2

1) Jak se ti líbila výroba svícnu?

.....

2) Co ti šlo nejlépe?

.....

.....

3) S čím jsi měl největší problémy?

.....

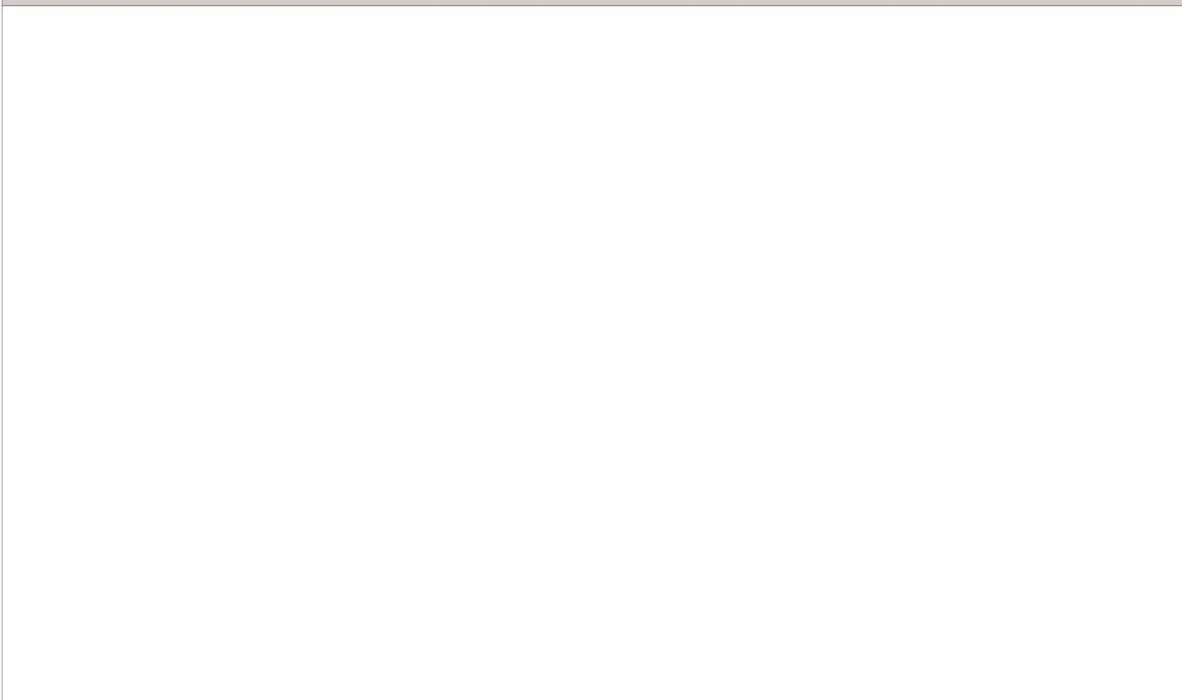
.....

4) Které nástroje jsi použil při výrobě?

.....

.....

5) Udělej obrázek své práce.

3.5.4. Alternativa pro specifické poruchy učení

Zde uvádíme alternativní postup pro žáky s SPU, základní postup je shodný s postupem uvedeným v kapitole 2.5.3.

Téma: PLAST	Ročník: 9
Název: SVÍCEN Z PLASTU	Časová dotace: 90 min
Obsah učiva: Naučit žáky pracovat s plastem	
Mezipředmětové vztahy: Člověk a svět práce	
Výchovně vzdělávací cíl: Seznámit žáky jak pracovat s plastem, naučit se jeho opracování a spojování.	
Výuková metoda: Výklad, samostatná práce	
Forma výuky: Samostatná	
Učební pomůcky: Nářadí na opracování plastu, úhelník, úhломěr, rádiusové měrky, měřítko, vrtačka, sada vrtáků, elektrický vaříč	
Materiál: plast, šrouby, smirkové plátno, lepidlo	

Pracovní postup: STOJAN, NOSNÍK, MISKY

1. Úvod:

- a) Seznámení s cílem hodiny
- b) Motivace
- c) Materiál
- d) Čtení výkresu

2. Hlavní část:

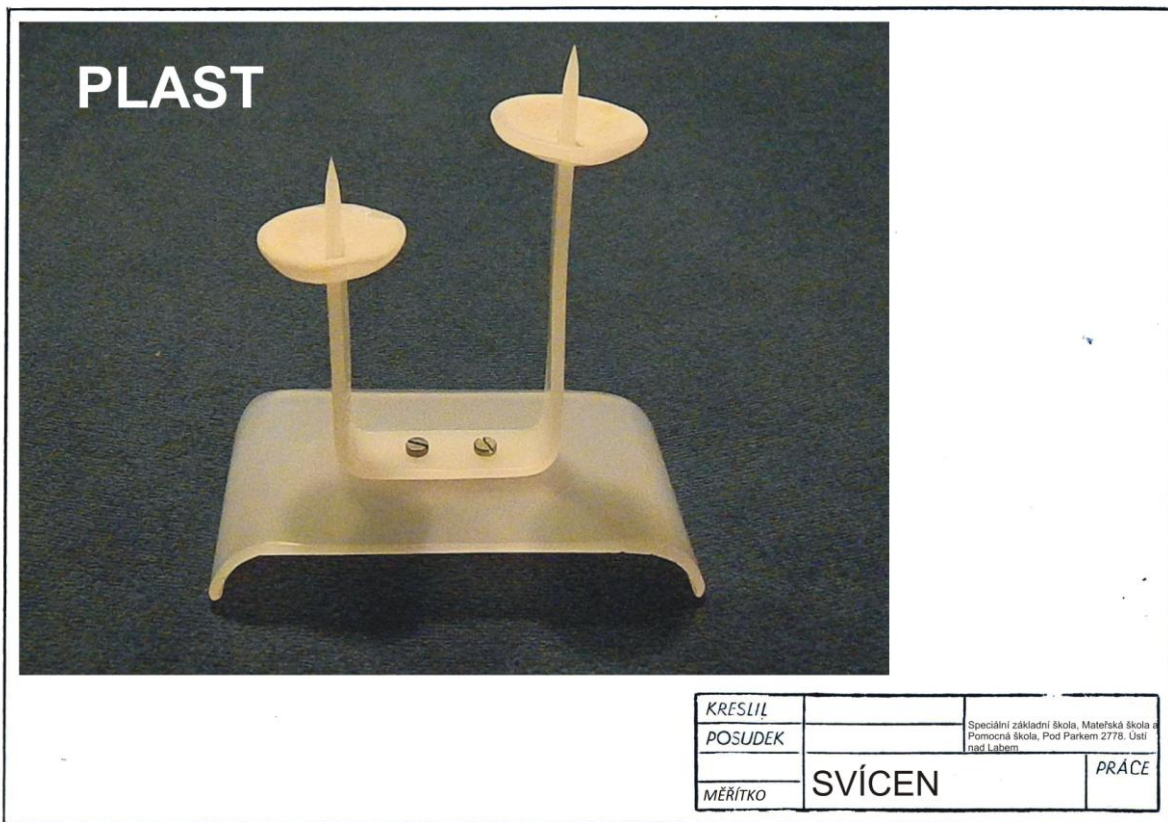
- a) orýsování tvaru a rozměrů
- b) oříznutí pilou na kov
- c) vypilování tvaru a rozměrů
- d) kontrola rozměrů
- e) ohnutí a tvarování (zahřátím)
- f) vyvrtání otvorů
- g) pilování drážek
- h) broušení, leštění opracovaných ploch
- i) kompletace a montáž

3. Závěr:

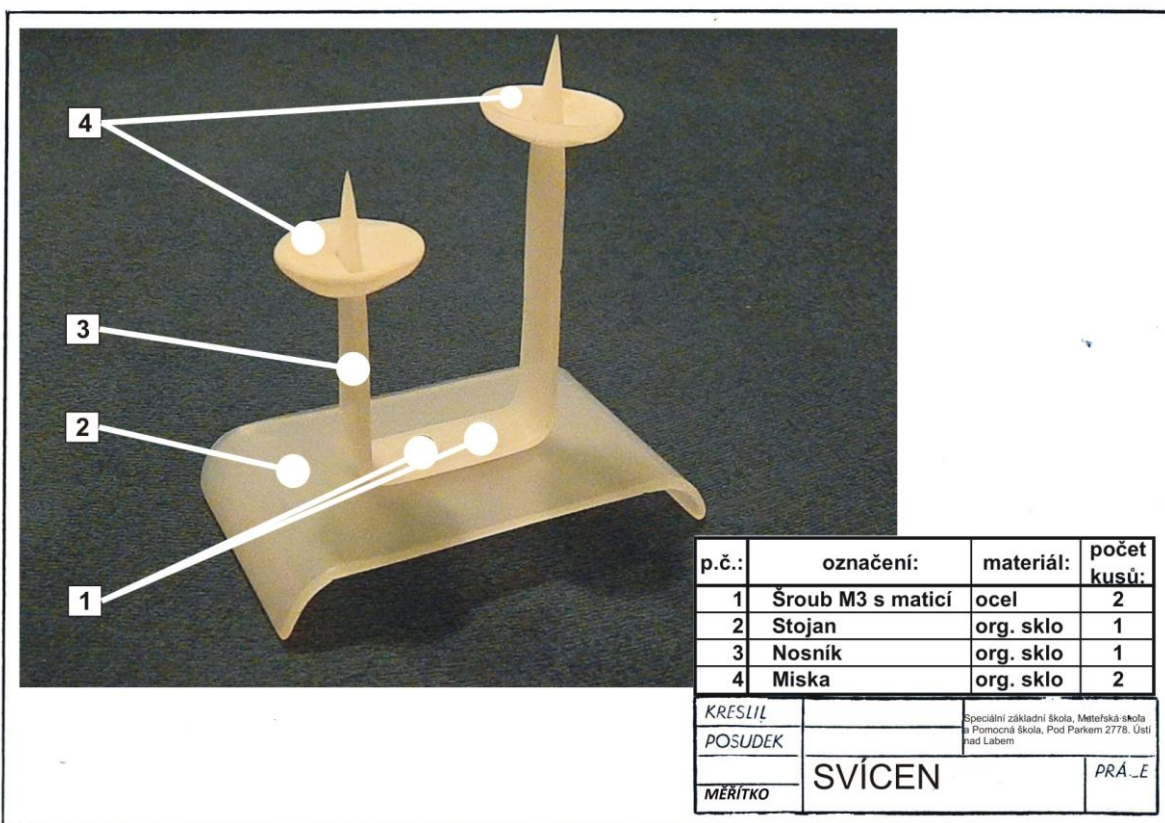
Vyplnění pracovních listů č.1, 2

Zhodnocení hodiny

SVÍCEN

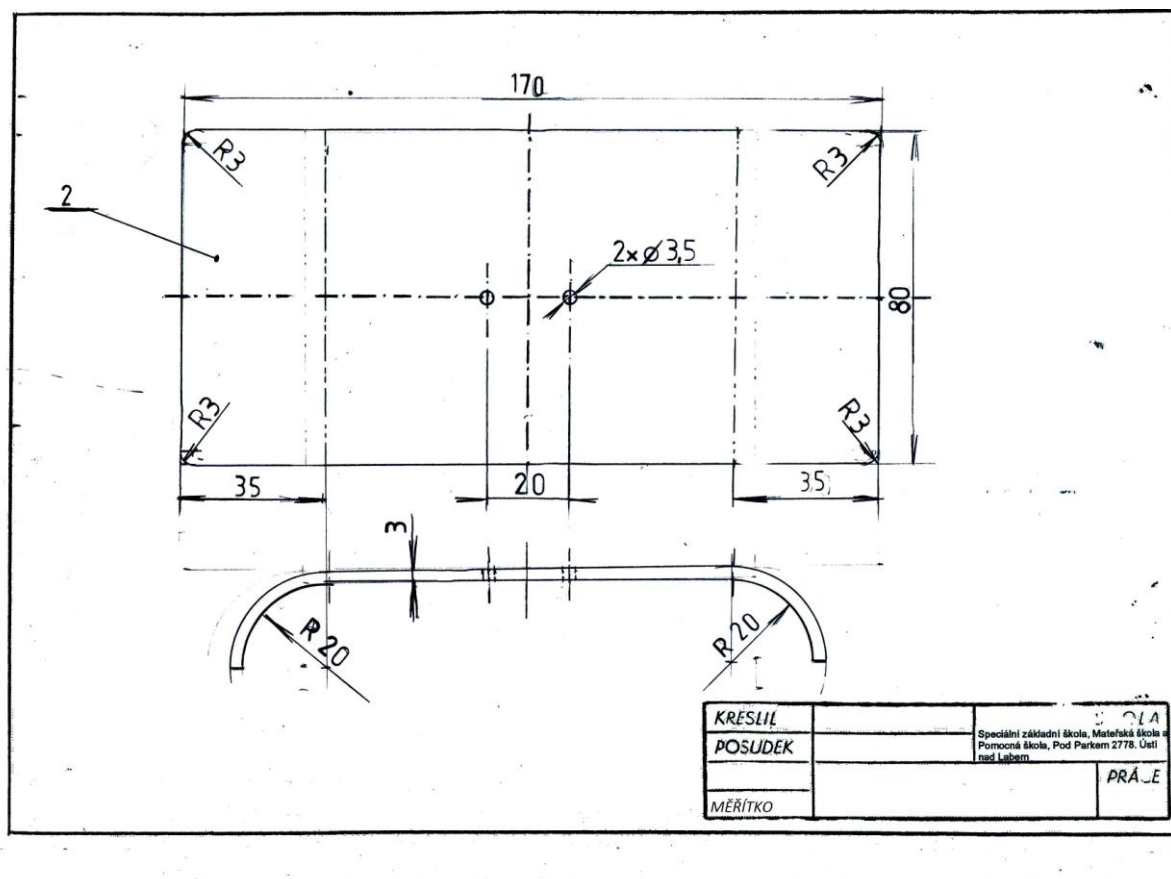
KRESLIL		Speciální základní škola, Mateřská škola a Pomocná škola, Pod Parkem 2778. Ústí nad Labem
POSUDEK		
MĚŘÍTKO	SVÍCEN	

p.č.:	označení:	materiál:	počet kusů:
1	Šroub M3 s maticí	ocel	2
2	Stojan	org. sklo	1
3	Nosník	org. sklo	1
4	Miska	org. sklo	2

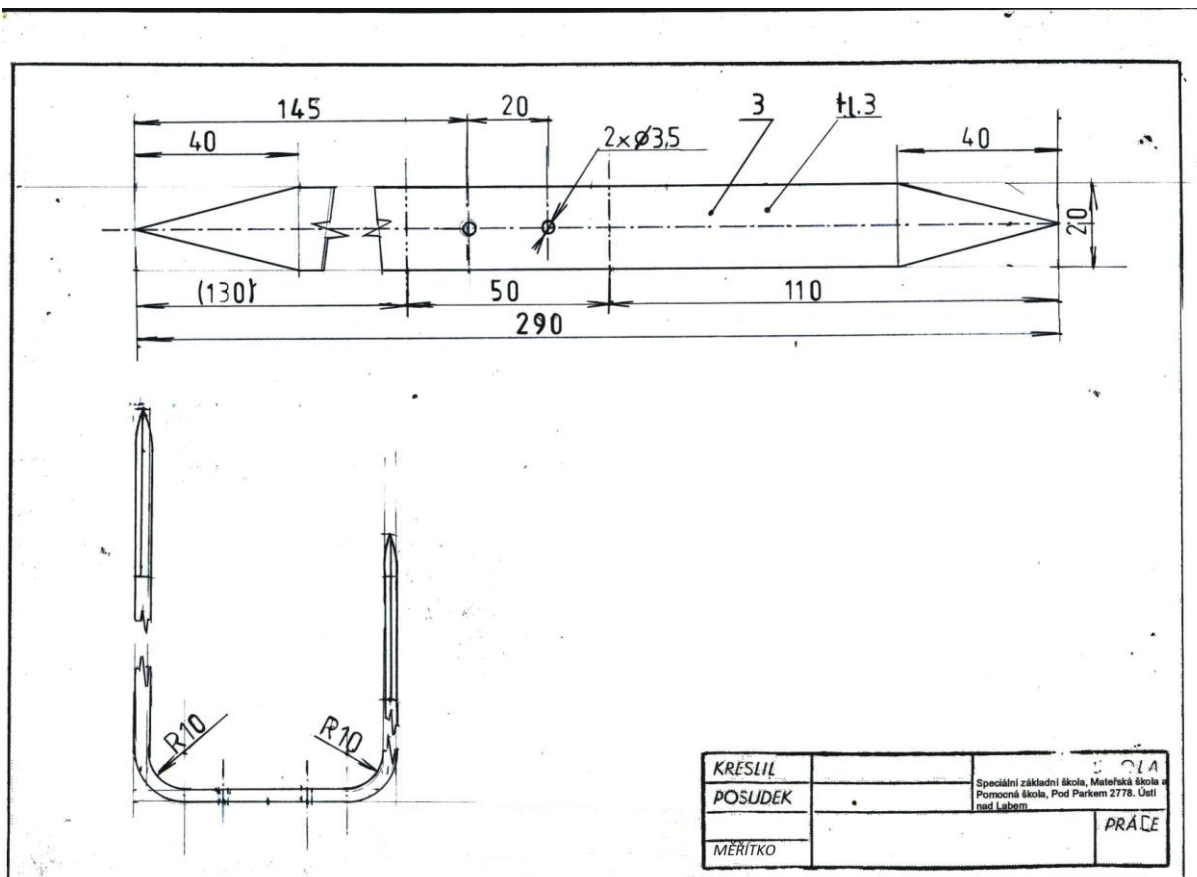
KRESLIL		Speciální základní škola, Metelářská škola a Pomocná škola, Pod Parkem 2778, Ústí nad Labem
POSUDEK		
MĚŘÍTKO	SVÍCEN	PRÁ...E

Výkres č. 1

U žáků se specifickou poruchou učení rozfázujeme výkres do jednotlivých pozic tak, aby byl výkres srozumitelnější. U žáků zkontrolujeme individuálně, zda se ve výkresu orientují, zda dokáží přečíst číslice a rozumí jejich smyslu. Při převedení výkresu na materiál (orýsování) můžeme použít šablonu, postupovat individuálně s dopomocí učitele.

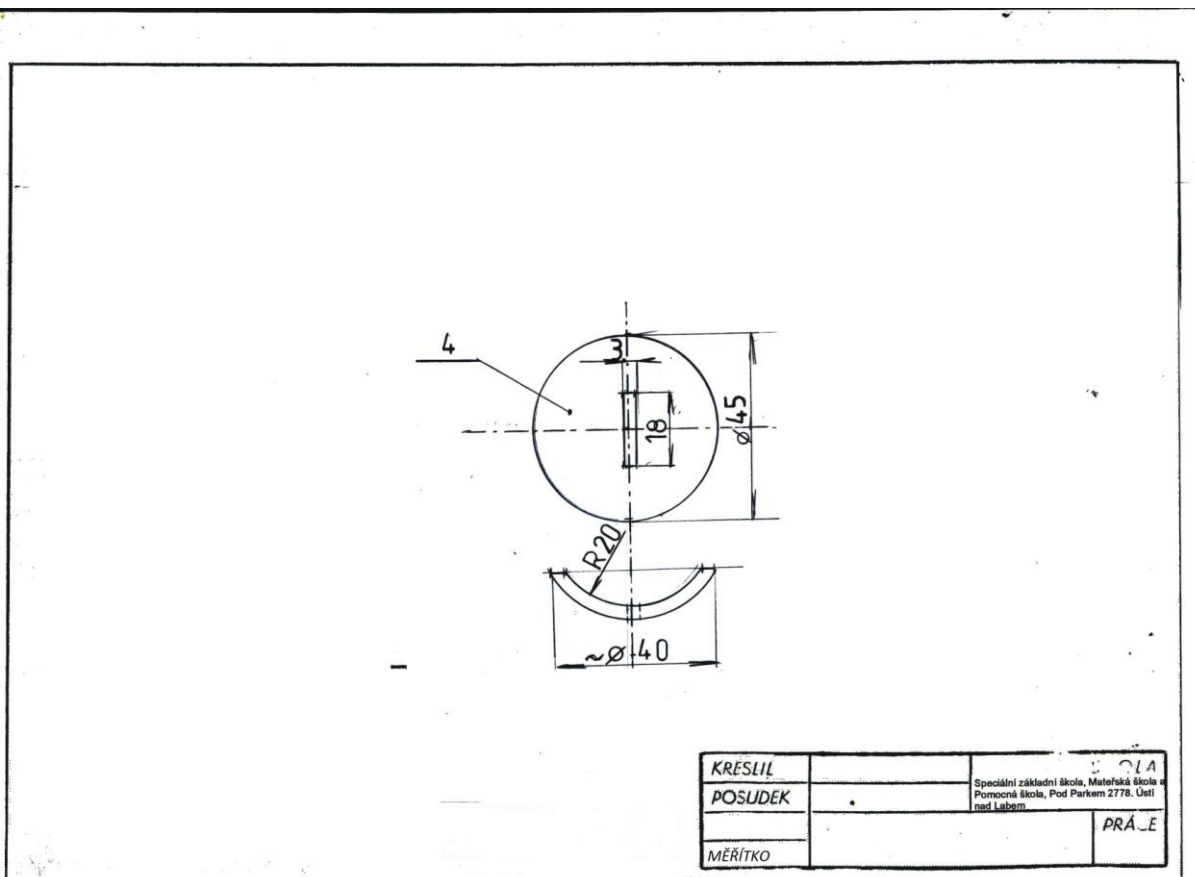
Výkres č. 2

Výkres č. 2 byl rozdělen na dvě části, s tím, aby každá součást byla na jednom výkrese (pro snazší orientaci).

Výkres č.3

Pracovní listy:

Pracovní listy budou vypracovány s dopomocí učitele nebo budou zodpovězeny ústně.

Abychom proces zhotovení výrobku podpořili všemi smysly, můžeme využít další podpůrná opatření:

- 1. Předložený vzorový výrobek rozebereme na jednotlivé části*
- 2. Celý postup předvedeme jako multimediální prezentaci (viz příloha)*

3.5.5. Doporučení pro praxi

V příloze je zpracována ukázková příprava alternativní práce pro použití v praxi.

4. Závěr

V práci jsme se zaměřili na ovlivnění žáka specifickými poruchami učení v oblasti člověk a svět práce vzhledem k tomu, že tato porucha učení ztěžuje dítěti školní práci a má vliv na celý rozvoj osobnosti dítěte. V oblasti člověk a svět práce se jedná především o uplatnění na trhu práce. Zaměřili jsme se na pedagogický proces, který při správném vedení významnou měrou eliminuje projevy specifických poruch učení, které mohou ovlivnit výkon žáka s ohledem na budoucí uplatnění v povolání.

V teoretické části práce jsme definovali pojem specifická porucha učení s využitím dostupné literatury. Zpracovali jsme přehled specifických poruch učení dle Mezinárodní klasifikace nemocí. Dále jsme charakterizovali jednotlivé poruchy učení s ohledem na historii diagnostiky a přístupů k této problematice. Uvedli jsme také poruchy učení, které se nevyskytují běžně, nebo nejsou běžně diagnostikovány, protože jejich projevy nemusí zásadní měrou ovlivňovat výkon žáka v jednotlivých oblastech vzdělávání. Okrajově jsme zmínili zákonné normy, podle kterých jsou vzdělávání žáci se specifickými poruchami učení.

Dále jsme se věnovali rámcovému vzdělávacímu programu základní školy, jehož oblasti vzdělávání jsme zhodnotili v projevech jednotlivých specifických poruch učení. Z uvedeného materiálu vyplynulo, že všechny specifické poruchy učení se větší či menší měrou projeví ve sledované oblasti (člověk a svět práce).

V praktické části jsme zpracovali dotazník pro učitele, kterým jsme ověřili, že pojem specifická porucha učení je učitelům znám. Dále jsme zjistili, že v některých případech nebyla zcela pochopena otázka týkající se práce se žáky se specifickou poruchou učení s ohledem na výstupy a konečné kompetence. Z interview vyplynulo, že ředitelé základních škol se významně nezaměřují při hospitační činnosti na žáky se specifickými poruchami učení. Dotazovaní ředitelé uváděli, že jejich činnost v oblasti nápravy je významnou měrou ovlivněna nedostatkem finančních prostředků.

Jako nedílnou součást praktické části pak předkládáme dvě alternativní přípravy v celkovém rozsahu devět vyučovacích hodin. Příprava je uvedena v základním formátu a následně doplněna v alternativní formě.

V přílohách jsou doloženy dotazníky, pracovní listy a prezentace k přípravě.

Specifická porucha učení dítěti ztěžuje školní práci, ačkoliv jinak je jeho úroveň rozumových schopností průměrná až nadprůměrná. Specifická porucha učení může mít vliv na rozvoj celé osobnosti dítěte, protože dítě nezískává vědomosti pouze ve školním prostředí, ale i mimo něj. Z tohoto důvodu je nutná spolupráce školy a rodičů, odborných poradenských pracovníků, při poskytování optimální reedukační péče. Vhodnou podporou může být dosaženo významného zmírnění nebo úplného odstranění vzdělávacích obtíží.

Literatura k dalšímu studiu

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Kapitoly ze specifických poruch učení I. Vymezení současné problematiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3613-3.

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Kapitoly ze specifických poruch učení II. Reedukace specifických poruch učení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3822-5.

BENÍČKOVÁ, Marie. *Muzikoterapie a specifické poruchy učení*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3520-7.

BLAŽKOVÁ, Růžena. *Dyskalkulie a další specifické poruchy učení v matematice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5047-1.

KAPROVÁ, Zuzana. *O problémech žáků s poruchami učení v současné škole a cestách k jejich řešení*. 1. vyd. Praha: Portál: 1997. ISBN 80-86114-13-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dyslexie: specifické poruchy učení*. 3. upr. a rozš. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-85787-27-X.

MICHALOVÁ, Zdeňka et al.. *Specifické poruchy učení a chování v inkulzivním prostředí základní školy*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 2011. ISBN 978-80-7372-815-1.

MICHALOVÁ, Zdeňka. *Vybrané kapitoly z problematiky specifických poruch učení*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 2008. ISBN 978-80-7372-318-7.

PIPEKOVÁ, Jarmila et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.

POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení : rozvoj vnímání a poznávání*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-350-5.

VÍTKOVÁ, Marie (ed.). *Integrativní speciální pedagogika ; Integrace školní a sociální*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-86633-07-1.

ZELINKOVÁ, Olga. *Cizí jazyky a specifické poruchy učení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7311-022-9.

Použité prameny

BLAŽKOVÁ, Růžena. Dyskalkulie a některé další obtíže v matematice. In KUCHARSKÁ, Anna (ed.). *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 27 – 37. ISBN 80-7178-389-7.

HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HOLEČKOVÁ, Pavla. Existuje skutečně jednotná koncepce deficitů dílčích funkcí? Jaký je její případný přínos pro českou odbornou veřejnost? In KUCHARSKÁ, Anna (ed.). *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 17 – 22. ISBN 80-7178-389-7.

MATĚJČEK, Zdeněk. O původu dyslexie. In KUCHARSKÁ, Anna (ed.). *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 14 – 16. ISBN 80-7178-389-7.

MERTIN, Václav. Alternativní pohled na dyslexii. In KUCHARSKÁ, Anna. *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. s. 4 – 15. ISBN 80-7178-294-7.

MICHÁLEK, Josef. Vývojová dyspinxie – možnost vyhledání a diagnostiky. In KUCHARSKÁ, Anna (ed.). *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 83 – 90. ISBN 80-7178-389-7.

POKORNÁ, Věra. *Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. 2., opravené vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-151-7.

SERFONTEIN, Gordon. *Potíže dětí s učením a chováním*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-315-3.

ŠKODOVÁ, Eva. et al., *Klinická logopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6.

ZELINKOVÁ, Olga. ADHD – terminologie, projevy, intervence. In KUCHARSKÁ, Anna (ed.). *Specifické poruchy učení a chování*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 23 – 27. ISBN 80-7178-389-7.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. 4. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-317-X.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. 10., zcela přepracované a rozšířené vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.

Seznam zkratek

ADHD - specifická porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou

ADD - porucha pozornosti bez projevů hyperaktivity

SPU – specifické poruchy učení

SVP - speciální vzdělávací potřeby

RVP - rámcový vzdělávací program

RVP ZV - rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP - školní vzdělávací program

LMR – lehká mentální retardace

JAZ. A KOM. - jazyk a jazyková komunikace

MAT. APL. - matematika a její aplikace

INF. KOM. TECH. - informační a komunikační technologie

ČL. a SV. - člověk a jeho svět

ČL. a SP. - člověk a společnost

ČL. a PŘ. - člověk a příroda

UM. a KUL. – umění a kultura

ČL. a ZDR. – člověk a svět zdraví

ČL. a PR. – člověk a svět práce

Ma – matematika

Čj – český jazyk

Aj – anglický jazyk

Nj – německý jazyk

Dě – dějepis

Ov – občanská výchova

Inf – informatika

Tv tělesná výchova

Vv – výtvarná výchova

Rv – rodinná výchova

Hv – hudební výchova

Př – přírodopis

Ze – zeměpis

Ch – chemie

Fy – fyzika

Pč – pracovní činnosti

ČaP – člověk a svět práce

ZŠ – základní škola

ONIV – ostatní neinvestiční náklady

Seznam příloh:

Dotazníky pro učitele

CD – alternativní příprava